

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «Αναμόρφωση της ποινικής νομοθεσίας ανηλίκων και άλλες διατάξεις»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου σκοπεύεται κατ' αρχάς η αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων κυρίως με μέτρα που στοχεύουν στην πρόληψη και στη φροντίδα για κοινωνική επανένταξή τους, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκεται ο κατά το δυνατόν περιορισμός του εγκλεισμού τους, ως κυρωτικού μέτρου, στα καταστήματα κράτησης.

Σημείο εκκίνησης της νομοθετικής διεργασίας για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου του Δικαίου των Ανηλίκων, τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό του μέρος, αποτέλεσαν οι εξελίξεις στην Ελλάδα, αλλά και στη διεθνή κοινότητα μετά το 1950, όταν και τέθηκαν σε ισχύ ο Ποινικός Κώδικας και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Μεταξύ αυτών μπορούν να επισημανθούν σημαντικά νομοθετικά κείμενα, όπως το Σύνταγμα της Ελλάδος (άρθρο 21 παρ.1 και 3), η Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992) και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού (ν. 2502/1997). Επίσης, στο διεθνή χώρο αξιοσημείωνεται είναι η κίνηση για την προστασία των ατομικών ελευθεριών και ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, οι νέες προσεγγίσεις στο επιστημονικό πεδίο αναφορικά με τον κλάδο του Δικαίου Ανηλίκων και οι ραγδαίες κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές μεταβολές σε ορισμένες περιοχές της Ευρώπης, που είχαν ως συνέπεια πληθυσμιακές μετακινήσεις και την εκδήλωση μεταναστευτικών ρευμάτων.

Έναυσμα όμως για την επανεξέταση των αναθεωρούμενων διατάξεων αποτέλεσαν και ορισμένα κείμενα μη συμβατικού χαρακτήρα ή μη υποχρεωτικής ισχύος, όπως το «Πρότυπο Νόμου του Ο.Η.Ε. για το Σύστημα της Δικαιοσύνης Νεαρών Ατόμων» του 1997 (Model Law on Juvenile Justice), το οποίο, έως ένα βαθμό, ενσωματώνει τη φιλοσοφία και τις πολιτικές προγενέστερων σημαντικών κειμένων του ίδιου Οργανισμού, δηλαδή τους Στοιχειώδεις Κανόνες για την Απονομή Δικαιοσύνης σε Νεαρά Άτομα, γνωστούς ως Κανόνες του Πεκίνου (1985), τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πρόληψη της Παραβατικότητας Νεαρών Ατόμων, γνωστές ως Κανόνες του Ριάντ (1990), και τους Κανόνες για την Προστασία Νεαρών Ατόμων στερημένων της ελευθερίας τους (1990). Επίσης αξίζει να μνημονευθούν στο σημείο αυτό ορισμένες πρωτοβουλίες του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία ανηλίκων δραστών, όπως η Απόφαση (Resolution(66)25) για τη βραχυχρόνια μεταχείριση νεαρών δραστών κάτω του 21ου έτους που τελούν εγκλήματα, η απόφαση (Resolution (78)62) για την παραβατικότητα των ανηλίκων και τις κοινωνικές αλλαγές, και, τέλος, οι Συστάσεις (Rec.R (87)20) για τις κοινωνικές αντιδράσεις στην παραβατικότητα των ανηλίκων, (Rec. R(88)6) για τις κοινωνικές αντιδράσεις ανηλίκων που κατάγονται από οικογένειες μεταναστών και (Rec.R (2000) 20) για το ρόλο της έγκαιρης ψυχοκοινωνικής παρέμβασης για την πρόληψη της εγκληματικότητας.

Με σεβασμό προς τη λογική, τη δομή και την εσωτερική συνέπεια των διατάξεων τόσο του Π.Κ. όσο και του Κ.Π.Δ., υιοθετούνται καινοτόμες - για την ελληνική και ενίοτε και για την ευρωπαϊκή έννομη τάξη - ρυθμίσεις και εισάγονται νέοι θεσμοί. Προτείνονται λοιπόν, μεταξύ άλλων, από πλευράς ουσιαστικού Δικαίου Ανηλίκων : α) η κατάργηση της διάκρισης σε «παιδιά» και «εφήβους» και αντ' αυτής, όπου είναι αναγκαίο, ο καθορισμός των ηλικιακών ορίων των ατόμων, β) ο εμπλουτισμός των αναμορφωτικών, αλλά και των θεραπευτικών μέτρων που τίθενται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου για την καλύτερη αντιμετώπιση του ανήλικου παραβάτη, γ) ο περιορισμός των περιπτώσεων κατά τις οποίες είναι δυνατή η στέρηση της ελευθερίας του ανήλικου είτε με τη μορφή των μέτρων είτε με τη μορφή της ιδιότυπης ποινής του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα νέων, δ) η κατάργηση της σχετικής αοριστίας της ποινής του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα νέων, ε) η δυνατότητα συνδυασμού περισσότερων μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων για την επίτευξη βέλτιστου αποτελέσματος και στ) η θεσμοθέτηση νέων μέτρων, όπως αυτών της προσφοράς κοινωφελούς υπηρεσίας, της αποζημίωσης του θύματος, της φοίτησης σε σχολές επαγγελματικής κατάρτισης ή παρακολούθησης μαθημάτων κυκλοφοριακής αγωγής κ.λπ..

Από πλευράς δικονομικών διατάξεων αξίζει να αναφερθεί: α) η αναβάθμιση του ρόλου του εισαγγελέα με τη δυνατότητα να αναστέλλει την ποινική δίωξη για ευκαιριακούς δράστες και ορισμένες ήσσονος σημασίας αξιόποινες πράξεις, οπότε και διατάσσει ο ίδιος αναμορφωτικά μέτρα, εκτός από μέτρα κατά της ελευθερίας ή ποινή περιορισμού σε ειδικό κατάστημα, β) ο επαναπροσδιορισμός της καθ' ύλην αρμοδιότητας του τριμελούς δικαστηρίου ανηλίκων, γ) η διεύρυνση των δυνατοτήτων άσκησης έφεσης, δ) η ανάθεση στον εισαγγελέα ανηλίκων, η εκτέλεση και η εφαρμογή των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων κ.λπ..

Ειδικότερα:

Άρθρο 1

Όγδοο Κεφάλαιο - Ειδικές διατάξεις για ανηλίκους

Θεωρήθηκε απαραίτητο η επέμβαση στο Όγδοο Κεφάλαιο του Γενικού Μέρους του Π.Κ. να περιλάβει και τον τίτλο του σχετικού κεφαλαίου. Ο τίτλος «Ανήλικοι Εγκληματίες» μετατρέπεται σε «Ειδικές διατάξεις για ανηλίκους». Ο τίτλος που έχει επιλεγεί δεν ενέχει κανέναν είδους αξιολόγηση. Ο όρος «εγκληματίας» απαλείφθηκε, διότι, όπως έχει υποστηριχθεί (βλ. ιδίως Κ.Δ.Σπινέλλη, Ανήλικοι εγκληματίες ή νεαροί παραβάτες; Το πρόβλημα υπό το πρίσμα της «θεωρίας της ετικέτας» Π.Χρ. ΚΣΤ΄ (1976) σ.785 επ.), δεν συνάδει με τη φιλοσοφία που διέπει το Δίκαιο Ανηλίκων, το οποίο είναι πρωτίστως δίκαιο προστασίας και πρόληψης και σε μεγάλο βαθμό αφορά ακαταλόγιστους δράστες. Ήδη από το 1950 ο νομοθέτης του Ποινικού Κώδικα με το άρθρο 127 του Ποινικού Κώδικα καθιέρωνε κατ' εξαίρεση την ποινική ευθύνη των ανηλίκων και την επιβολή ιδιότυπης ποινής κατά της ελευθερίας (βλ. αντί άλλων Α. Τρωιάνου-Λουλά, Η ποινική νομοθεσία των ανηλίκων. Αθήνα/ Κομοτηνή 1995, σελ. 55), δηλαδή σε ορισμένες ηλικίες και υπό προϋποθέσεις.

Άρθρο 121. Ορισμοί

Το άρθρο αυτό είναι θεμελιώδες, διότι αφ' ενός ρυθμίζει τα ηλικιακά όρια της ποινικής ανηλικότητας και αφ' ετέρου τους τρόπους μεταχείρισης των ανηλίκων που παραβιάζουν ποινικές διατάξεις. Ειδικότερα, ως «ανήλικοι» νοούνται αυτοί που, κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, έχουν ηλικία μεταξύ του 8ου και του 18ου έτους συμπληρωμένων. Το κατώτατο όριο δηλαδή αυξάνεται εν όψει της ελληνικής πραγματικότητας από το 7ο στο 8ο έτος συμπληρωμένο. Τούτο κρίθηκε αναγκαίο, γιατί στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη το κατώτατο όριο ανηλικότητας βρίσκεται περίπου στο 14ο έτος (βλ. λ.χ. Ν. Ε. Κουράκης, Ποινικός λόγος, 1/2001, σ.302). Επίσης το ανώτατο όριο από το 17ο αυξάνεται στο 18ο έτος και με την τροποποίηση αυτή επέρχεται πλέον η εναρμόνιση με το άρθρο 1 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992, Βλ. και Π. Νάσκου-Περράκη, Κ. Χρυσόγονου, Χ. Ανθόπουλου (επιμ.), Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη-Ερμηνεία κατ' άρθρο, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 2002) και εξίσωση της ποινικής με την αστική ανηλικότητα. Εξάλλου, απαλείφεται το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του προϊσχύσαντος άρθρου 121 Π.Κ., στην οποία γινόταν διαχωρισμός ανάμεσα σε παιδιά και εφήβους. Η κατάργηση της διάκρισης αυτής κρίθηκε αναγκαία κυρίως διότι: α) κατά τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, «παιδί» θεωρείται - χωρίς άλλους προσδιορισμούς - «κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των 18 ετών», β) σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εξελικτικής ψυχολογίας, η ωρίμανση (σωματική, ψυχική, διανοητική) είναι εξατομικευμένη διαδικασία και επομένως η εφηβεία δεν αρχίζει για όλους ανεξαιρέτως από μια συγκεκριμένη ηλικία (αγόρια/ κορίτσια, κάτοικοι αστικών/ αγροτικών περιοχών, ημεδαποί/ αλλοδαποί κ.λπ.) και γ) αποφεύγονται τυχόν παρερμηνείες στις περιπτώσεις που, όπως π.χ. στο άρθρο 339 (αποπλάνηση παιδιών), ως «παιδί» νοείται πρόσωπο νεότερο των 15 ετών. Πάντως, όπου κρίθηκε απαραίτητο, διατηρήθηκε η διάκριση της ποινικής ευθύνης με βάση την ηλικία (π.χ. άρθρα 126 και 127 Π.Κ.).

Άρθρο 122 Π.Κ.. Αναμορφωτικά μέτρα

Το προϊσχύσαν άρθρο του Ποινικού Κώδικα εμπλουτίστηκε με την προσθήκη νέων, κλιμακούμενων αναμορφωτικών μέτρων, ενώ έγιναν ορισμένες τροποποιήσεις και στα ήδη υπάρχοντα μέτρα. Στο τελικό κείμενο περιλαμβάνονται 12 αναμορφωτικά μέτρα, κατά σειρά βαρύτητας. Τούτο σημαίνει ότι κάθε φορά επιλέγεται το ηπιότερο μέτρο που θεωρείται αναγκαίο, δίκαιο και αποτελεσματικό για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Τα μέτρα αυτά είναι:

α) Η επίπληξη του ανηλίκου.

β) Η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς ή στους επιτρόπους του (διαγράφεται ο καταργημένος όρος «κηδεμόνες»).

γ) Η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια, οριζόμενη από το δικαστήριο ανηλίκων με τη συνδρομή της υπηρεσίας επιμελητών ανηλίκων, η οποία μεριμνά για την εξεύρεση της κατάλληλης οικογένειας για την αναδοχή του συγκεκριμένου ανηλίκου. Πρέπει να σημειωθεί ότι αν το ανήλικο άτομο βρίσκεται ήδη σε ανάδοχη οικογένεια, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί και στην περίπτωση αυτή το μέτρο της

υπεύθυνης επιμέλειας, διότι στην έννοια της «υπεύθυνης επιμέλειας» εμπίπτουν και οι ανάδοχοι, όπως άλλωστε προβλέπεται στο άρθρο 12 του ν. 2447/1996, το οποίο τροποποίησε τα άρθρα 1607-1665 του Αστικού Κώδικα (Α.Κ.).

δ) Η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε επιμελητές ανηλίκων. Στη νέα ρύθμιση: i) διαγράφεται το επίθετο «ειδικούς», που χαρακτήριζε τους επιμελητές ανηλίκων, επειδή θεωρήθηκε αδόκιμο το επίθετο και μη αναφερόμενο στη σχετική νομοθεσία και ii) παραμένει η ανάθεση της επιμέλειας σε «ιδρύματα ανηλίκων», επειδή ο νομοθέτης του 1950 είχε κατά νου σε αυτήν την περίπτωση τα «προνοιακά ιδρύματα» και όχι τα καταστήματα ή ιδρύματα αγωγής, τα οποία αποτελούν το αυστηρότερο αναμορφωτικό μέτρο της τελευταίας περίπτωσης.

ε) Η διαμεσολάβηση μεταξύ δράστη και θύματος μέσω της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων για έκφραση συγγνώμης του ανηλίκου προς το θύμα και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης. Η προσθήκη του μέτρου αυτού, κατά το πρότυπο πολλών ξένων νομοθεσιών, αποβλέπει στην απευθείας επαφή του ανηλίκου με το θύμα και την ανάληψη από τον πρώτο των ευθυνών για τις πράξεις του.

στ) Η αποζημίωση του θύματος ή η κατ' άλλον τρόπο άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο. Το μέτρο αυτό, εφαρμοζόμενο και σε άλλες έννομες τάξεις, φαίνεται ότι επιδρά βελτιωτικά στον ανήλικο.

ζ) Η παροχή κοινωφελούς εργασίας. Πρόκειται για την ιδιότυπη μορφή απασχόλησης, η οποία προβλέπεται ήδη στον Ποινικό Κώδικα, αλλά και στο Σωφρονιστικό Κώδικα για τους ενήλικους (βλ. άρθρα 82 και 100Α παράγραφος 3 περίπτωση γ' Π.Κ., καθώς και άρθρο 64 Σωφρ.Κ.). Η παροχή μη αμειβόμενης απασχόλησης σημαίνει ότι αντί επιβολής ενός άλλου μέτρου επιβάλλεται στον ανήλικο η υποχρέωση κοινωνικής προσφοράς (βλ. σχετικά Κ.Δ. Σπινέλλη, Εναλλακτική ποινή της κοινωφελούς εργασίας στην Ελλάδα. Ένας θεσμός ανενεργός, στον τόμο: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Εγκληματίες και θύματα- Αφιέρωμα στη μνήμη Η. Δασκαλάκη, Αθήνα, 2000, σ. 279-304). Το μέτρο αυτό επομένως λειτουργεί ως μέσο διαπαιδαγώγησης του ανηλίκου και επιβάλλεται από τον δικαστή ανηλίκων, ανεξάρτητα από τη συναίνεση του ανηλίκου ή των γονέων του. Η αποσύνδεση της επιβολής του μέτρου από ενδεχόμενη συναίνεση του ανηλίκου δράστη ή των γονέων του συντελεί στην αποτελεσματική εφαρμογή του. Η πρακτική έχει δείξει ότι οσάκις η υποχρέωση παροχής κοινωφελούς εργασίας εφαρμόστηκε ως πρόσθετο αναμορφωτικό μέτρο βάσει της παραγράφου 2 του άρθρου 122 Π.Κ., όχι μόνο ο ανήλικος ενδέχεται να αντιδράσει στην παροχή κοινωφελούς εργασίας, αλλά ακόμη και οι ίδιοι οι γονείς αντιτάσσονται καμιά φορά σε μια τέτοια προοπτική. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι όταν υπάρχει έντονη άρνηση θα επιβληθεί το μέτρο, έτσι και αλλιώς. Απλώς έχει την έννοια ότι όλοι οι παράγοντες του δικαστηρίου προσπαθούν να περιγράψουν το μέτρο αυτό που δεν είναι πολύ γνωστό στη χώρα μας και να εξηγήσουν τόσο στους γονείς όσο και στον ανήλικο τις κοινωνικοποιητικές επιδράσεις της κοινωνικής προσφοράς. Είναι αυτονόητο ότι κοινωφελής υπηρεσία παρέχεται σε δημόσιους ή δημοτικούς φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

η) Η παρακολούθηση κοινωνικο-ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή

ιδιωτικούς φορείς. Πολλές φορές για την αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς ανηλίκων κρίνεται σκόπιμη η ψυχολογική υποστήριξη του ανήλικου δράστη από κατάλληλους ψυχολόγους, ψυχιάτρους ή κοινωνικούς λειτουργούς.

θ) Η φοίτηση σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η απόκτηση γνωστικών εφοδίων, όπως είναι γνωστό, δεν θέτει μόνο τις βάσεις για την εξεύρεση εργασίας, αλλά συντελεί στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ανήλικου και λειτουργεί ως αποτρεπτικός παράγοντας στην εμπλοκή του σε εγκληματικές δραστηριότητες.

ι) Η παρακολούθηση ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής. Το μέτρο αυτό θεωρείται χρήσιμο, δεδομένου ότι οι περισσότερες παραβάσεις των ανηλίκων αφορούν ποινικά αδικήματα του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και ιδίως την οδήγηση αυτοκινήτου ή δικύκλου χωρίς σχετική άδεια.

ια) Η ανάθεση εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης του ανήλικου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε επιμελητές ανηλίκων. Επισημαίνεται η χρησιμοποίηση του επιθέτου «εντατική». Με το άρθρο αυτό καθιερώνονται δύο είδη επιμέλειας: η απλή επιμέλεια της περίπτωσης δ' και η «εντατική επιμέλεια» της περίπτωσης ια'. Φυσικά, εναπόκειται στο δικαστήριο ανηλίκων να καθορίσει τη συχνότητα και τη διάρκεια, καθώς και το περιεχόμενο της «εντατικής επιμέλειας», που θα ασκείται, όπως και η απλή επιμέλεια, από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων ή άλλη κοινωνική υπηρεσία.

ιβ) Η τοποθέτηση του ανήλικου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής ή μονάδα μέριμνας. Στο μέτρο αυτό γίνεται μόνο μια τροποποίηση, εφόσον ήδη από το 1950 ο νομοθέτης παρείχε τόσο στην τοπική αυτοδιοίκηση όσο και στην ιδιωτική πρωτοβουλία την ευχέρεια να ιδρύσουν ιδρύματα αγωγής. Ειδικότερα, ο όρος «κατάστημα αγωγής» αντικαθίσταται από τον ήδη εν χρήσει όρο «ίδρυμα αγωγής» (βλ. ν. 692/1977 για τη χρησιμοποίηση του όρου «ίδρυμα αγωγής»).

Σε όλα τα είδη αναμορφωτικών μέτρων έμφαση δίδεται στη συνειδητή και έμπρακτη εμπλοκή του ανήλικου σε αυτά. Λ.χ. στη συνδιαλλαγή λαμβάνει μέρος ο ανήλικος και όχι οι γονείς του, η αποζημίωση του θύματος καταβάλλεται από τον ανήλικο.

Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 122 Π.Κ. προστίθεται και δεύτερο εδάφιο, σύμφωνα με το οποίο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορούν να επιβληθούν δύο ή περισσότερα από τα μη ιδρυματικά μέτρα της παραγράφου 1. Πάντως, διευκρινίζεται ότι η επιβολή συνδυασμού περισσότερων αναμορφωτικών μέτρων αποτελεί την εξαίρεση και όχι τον κανόνα.

Στην τρίτη, τέλος, παράγραφο του άρθρου 122 Π.Κ. προβλέπεται ως υποχρεωτικός ο καθορισμός της μέγιστης διάρκειας του επιβαλλόμενου μέτρου. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται η αποφυγή της για μακρό χρονικό διάστημα διατήρησης του μέτρου, χωρίς να συντρέχουν πλέον οι προς τούτο προϋποθέσεις, και ταυτόχρονα προστατεύεται ο ανήλικος από περιπτώσεις αδικαιολόγητης παράτασης του μέτρου που του έχει επιβληθεί.

Άρθρο 123 Π.Κ.. Θεραπευτικά μέτρα

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 123 Π.Κ., η περιπτωσιολογική αναφορά σοβαρών παθήσεων του ανηλί-

κου (τυφλός, κωφάλαλος, επιληπτικός) αντικαθίσταται από τη γενικότερη έκφραση «από οργανική νόσο ή κατάσταση που του δημιουργεί σοβαρή σωματική δυσλειτουργία». Στην έκφραση αυτή εμπεριέχονται φυσικά όλες οι προαναφερόμενες νόσοι.

Εξάλλου, με τη νέα διατύπωση που έχει επιλεγεί περιορίζεται, αλλά και διευρύνεται, η επιβολή θεραπευτικών μέτρων. Περιορίζεται σε περιπτώσεις ανηλίκων, οι οποίοι ενδέχεται με τη χορήγηση νέων φαρμάκων (π.χ. επιληψία) ή με σύγχρονες μορφές χειρουργικών επεμβάσεων ή εκπαίδευσης (π.χ. κωφάλαλος) να μη χρήζουν ιδιαίτερης θεραπευτικής μεταχείρισης. Έτσι, όταν ένας ανήλικος που παραβιάζει το νόμο παρουσιάζει και μία δυσλειτουργία από τις προαναφερόμενες, ενδέχεται να μην είναι ενδεδειγμένο να επιβληθούν θεραπευτικά μέτρα, αλλά τα αναμορφωτικά, ή ακόμη και να εφαρμοσθεί το άρθρο 127 Π.Κ.. Από την άλλη πλευρά διευρύνεται η δυνατότητα επιβολής θεραπευτικών μέτρων σε περιπτώσεις ανηλίκων, οι οποίοι έχουν αναπηρίες που προκαλούνται από τα ευρύτατα διαδεδομένα στις νεαρές ηλικίες τροχαία ατυχήματα. Η χρήση του όρου «κατάσταση» ιδίως επιτρέπει την ένταξη τέτοιων περιπτώσεων στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού.

Σε περίπτωση κατά την οποία συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 123 Π.Κ., το δικαστήριο διατάσσει ένα ή συνδυασμό από τα ακόλουθα τέσσερα θεραπευτικά μέτρα:

α) την ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανήλικου στους γονείς, στους επιτρόπους του ή στην ανάδοχη οικογένεια του ανήλικου,

β) την ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε επιμελητές ανηλίκων,

γ) την παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος,

δ) την παραπομπή του σε θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα. Η παραπομπή δηλαδή στο ειδικό θεραπευτικό κατάστημα επιβάλλεται ως έσχατη λύση, όταν η ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου είτε στους γονείς του είτε σε επιμελητή ανηλίκων ή η παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος οποιασδήποτε μορφής δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος του ανήλικου. Σημειώνεται ότι στο προίσχυσαν κάτω από τον τίτλο «θεραπευτικά μέτρα» αναφερόταν μόνο ένα μέτρο: η «παραπομπή του ανήλικου σε θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα» και αυτό το ένα δεν υφίστατο για τους ανηλικούς με το διπλό πρόβλημα λ.χ. της νοητικής καθυστέρησης και της παραβατικής συμπεριφοράς.

Στην ίδια παράγραφο τίθενται και οι προϋποθέσεις συνδυασμού των θεραπευτικών μέτρων. Ο συνδυασμός των μέτρων αυτών είναι δυνατός μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο όταν αφορά την ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου (περιπτώσεις α' και β') παράλληλα με την παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος (περίπτωση γ') και όχι παράλληλα με την παραπομπή του σε θεραπευτικό κατάστημα (περίπτωση δ').

Στη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου η «προηγούμενη γνωμοδότηση ειδικού γιατρού» μετατρέπεται σε προηγούμενη διάγνωση και γνωμοδότηση: α) εξειδικευμένης ομάδας ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών οι οποίοι υπάγονται σε Μονάδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή σε κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα. Η αύξηση του αριθμού των προσώπων (από τον έναν «ει-

δικό γιατρό» στην «εξειδικευμένη ομάδα επιστημόνων») η οποία προβαίνει σε διάγνωση και γνωμοδότηση προκειμένου να επιλεγεί από το δικαστήριο το προσφορότερο μέτρο για τον συγκεκριμένο ανήλικο αντανάκλα την άποψη ότι για την αντιμετώπιση τέτοιων σοβαρών και ευαίσθητων ζητημάτων, που αφορούν μάλιστα εξελισσόμενα άτομα 8 έως 18 ετών, δεν αρκεί η γνώμη ενός και μόνο ατόμου, το οποίο μπορεί να οδηγηθεί και σε άστοχη κρίση, αλλά απαιτείται η συνδρομή ομάδας ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών συνεργαζόμενων και περιβεβλημένων με το κύρος και την αξιοπιστία μιας κρατικής αρχής.

Τέλος, στην παράγραφο 3 του άρθρου 123 Π.Κ. εισάγεται για πρώτη φορά η «ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη», την οποία το δικαστήριο διατάσσει (υποχρεωτικά, πριν επιβάλει τα θεραπευτικά μέτρα της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου) σε περίπτωση που ο ανήλικος είναι χρήστης εξαρτησιογόνων ουσιών και ιδίως αν του έχει γίνει έξη η χρήση τους και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις. Εκτός όμως από την ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη, το δικαστήριο διατάσσει και εργαστηριακή εξέταση σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν. 1729/1987.

Άρθρο 124 Π.Κ. Μεταβολή ή άρση μέτρων

Στο άρθρο αυτό, η πρώτη παράγραφος, που προβλέπει την άρση των αναμορφωτικών μέτρων που έχουν επιβληθεί ή την αντικατάστασή τους με άλλα ομοειδή, δηλαδή πάλι αναμορφωτικά, παραμένει ως έχει. Οι νομοθετικές παρεμβάσεις αφορούν τις υπόλοιπες παραγράφους, οι οποίες αναφέρονται, η μεν δεύτερη στην άρση ή αντικατάσταση των θεραπευτικών μέτρων, η δε τρίτη παράγραφος στην αντικατάσταση των αναμορφωτικών μέτρων με θεραπευτικά. Συγκεκριμένα: Η δεύτερη παράγραφος τροποποιείται για να εναρμονισθεί με το άρθρο 123 παρ. 2 Π.Κ.. Το δικαστήριο πλέον μπορεί να άρει ή να αντικαταστήσει τα θεραπευτικά μέτρα, ύστερα από γνωμοδότηση εξειδικευμένης ομάδας επιστημόνων, η οποία παρέχει περισσότερα εχέγγυα από ό,τι η κρίση ενός μόνου επιστήμονα. Και η τρίτη παράγραφος του άρθρου 124 Π.Κ. καταργείται, δεδομένου ότι τα αναμορφωτικά μέτρα, κατά την ορθότερη άποψη, δεν συνιστούν μέτρα ασφαλείας - άλλωστε δεν αναφέρονται στο άρθρο 4 Π.Κ. - αλλά αυτοτελείς κατηγορίες των έννομων συνεπειών του ποινικού δικαίου ανηλίκων (βλ. αντί άλλων Α.Πιτσελά, Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων, δ' έκδοση, Αθήνα / Θεσσαλονίκη, σ.180-181). Επομένως, δεν πρέπει να γίνεται αναλογική εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 4 Π.Κ.. Με τη νέα παράγραφο 3 προβλέπεται ότι το δικαστήριο αντικαθιστά τα αναμορφωτικά μέτρα με θεραπευτικά, επομένως με άλλα μέτρα μη ομοειδή, πάντοτε ύστερα από γνωμοδότηση εξειδικευμένης ομάδας επιστημόνων, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 123 Π.Κ..

Τέλος, προστίθεται και τέταρτη παράγραφος, στην οποία προβλέπεται η δυνατότητα δικαστηριακού ελέγχου σχετικά με την ύπαρξη ή μη των προϋποθέσεων αντικατάστασης ή άρσης των αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων. Για τον έλεγχο αυτόν τίθεται προθεσμία ενός έτους. Η ρύθμιση αυτή συνδέεται με την ανάγκη συνεχούς παρακολούθησης του ανήλικου παραβάτη, ώστε να διαπιστώνεται η πρόοδός του, ο βαθμός μεταμείλειας και η δυνατότητα ένταξής του στην κοινωνία ως

δημιουργικό και υπεύθυνο μέλος. Υπό το πρίσμα αυτό τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα δεν επιβάλλονται επ' αδρίστον, αλλά η προσφορότητά τους ελέγχεται σε τακτά χρονικά διαστήματα και πάντως το αργότερο μετά την πάροδο ενός έτους από την επιβολή τους.

Άρθρο 125 Π.Κ.. Διάρκεια μέτρων

Το άρθρο αυτό αναφέρεται στη χρονική διάρκεια των μέτρων διαχωρίζοντας τα αναμορφωτικά (παράγραφος 1) από τα θεραπευτικά (παράγραφος 2): Τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε το δικαστήριο παύουν αυτοδικαίως, όταν ο ανήλικος συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του. Μόνο με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου μπορεί να κριθεί αναγκαία η συνέχισή τους, μέχρι τη συμπλήρωση του 21ου έτους. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στον περιορισμό της χρονικής διάρκειας των αναμορφωτικών μέτρων, καθώς και στην καθιέρωση της δυνατότητας επανεξέτασής τους από το δικαστήριο. Ετσι, όχι μόνο δεν συνεχίζεται άσκοπα η παρέμβαση στο ενήλικο πλέον άτομο, αλλά και επιτυγχάνεται μια αποσυμφόρηση των υπηρεσιών του δικαστηρίου ανηλίκων.

Όσον αφορά τα θεραπευτικά μέτρα, είναι δυνατόν να διαρκέσουν, αν έτσι το κρίνει το δικαστήριο, και μετά το 18ο έτος της ηλικίας, ύστερα από γνωμοδότηση της εξειδικευμένης ομάδας ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ. 2 και πάντως όχι μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους. Κατά συνέπεια, τα θεραπευτικά μέτρα διαφέρουν στο σημείο αυτό από τα αναμορφωτικά, διότι τα πρώτα δεν παύουν αυτοδικαίως, αλλά απαιτείται γνωμοδότηση από την εξειδικευμένη ομάδα που προβλέπεται στο άρθρο 123 παρ. 2. Ωστόσο, τα θεραπευτικά μέτρα ομοιάζουν προς τα αναμορφωτικά κατά το ότι η διάρκειά τους σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί το 21ο έτος της ηλικίας του ατόμου στο οποίο έχουν επιβληθεί. Εξυπακούεται ότι μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του ν. 2071/1992, εφαρμόζεται αυτός.

Άρθρο 126 Π.Κ.. Ανήλικοι ποινικώς ανεύθυνοι

Με το άρθρο αυτό καθορίζονται τα ηλικιακά όρια των ποινικώς ανεύθυνων ανηλίκων. Ποινικώς ανεύθυνοι ανήλικοι είναι όσοι βρίσκονται μεταξύ του 8ου έτους συμπληρωμένου και του 13ου έτους συμπληρωμένου. Με δεδομένο αφ' ενός, ότι το 12ο έτος ως όριο έναρξης της ποινικής ευθύνης θεωρείται ιδιαιτέρως χαμηλό, εν σχέσει και με τα ισχύοντα σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. σε χώρες της νότιας Ευρώπης, όπως την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία, όπου η ποινική ευθύνη αρχίζει στις δύο πρώτες στο 16ο έτος της ηλικίας και στην τρίτη στο 15ο), αφ' ετέρου δε ότι καταργείται η διάκριση σε παιδιά και εφήβους, το ηλικιακό όριο της λήξης του ακαταλογίστου, λόγω ανηλικότητας, μετατοπίζεται στο 13ο έτος συμπληρωμένο. Η μικρή αυτή μετατόπιση του ορίου προσεγγίζει και είναι συμβατή με την ελληνική πραγματικότητα.

Εναρμονιζόμενο με τα παραπάνω, το νέο άρθρο 126 Π.Κ. στην πρώτη παράγραφο προβλέπει ότι η αξιόποινη πράξη που τελέσθηκε από ανήλικο από 8 έως 13 ετών συμπληρωμένων δεν καταλογίζεται σε αυτόν. Στη δεύτερη παράγραφο διευκρινίζεται ότι στην περίπτωση που ανήλικος, ο οποίος δεν έχει συμπληρώσει το 13ο έτος

της ηλικίας του, τελέσει αξιόποινη πράξη προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής μόνο αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων.

Στην τρίτη παράγραφο, επαναλαμβάνεται το ότι και μετά το 13ο έτος της ηλικίας ο κανόνας είναι η επιβολή αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων και η εξαίρεση είναι η εφαρμογή του άρθρου 127 Π.Κ., δηλαδή η ποινή του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.

Άρθρο 127. Ανήλικοι ποινικώς υπεύθυνοι

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου αυτού μόνο ήσσονος σημασίας επεμβάσεις έχουν γίνει. Έτσι, αντικαθίσταται ο όρος «δράστης» με τον όρο «ανήλικος που έχει συμπληρώσει το 13ο έτος της ηλικίας του», προς εναρμόνιση της διάταξης με τις νέες ρυθμίσεις των άρθρων 121 και 126 Π.Κ.. Παράλληλα, αντικαθίσταται ο όρος «περιορισμός σε σωφρονιστικό κατάστημα» με τον όρο «περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων» (βλ. παράγραφο 6 του άρθρου 12 Σωφρ.Κ.). Με τον τρόπο αυτόν κατ' αρχάς εναρμονίζεται η ορολογία του Ποινικού Κώδικα με εκείνη του Σωφρονιστικού, δεδομένου ότι στον τελευταίο δεν χρησιμοποιείται ο όρος «σωφρονιστικό κατάστημα», για να δηλωθεί ο χώρος στον οποίο οι ανήλικοι εκτίουν την προβλεπόμενη ποινή των άρθρων 18 (δεύτερο εδάφιο), 51 παρ.1, 54, 121 παρ.2 και 127 Π.Κ.. Εξάλλου, με αυτήν τη μεταβολή της ορολογίας καθίσταται εμφανής η διαφορά μεταξύ ποινικής μεταχείρισης ανηλίκων και ενήλικων δραστών. Οι ανήλικοι δεν τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης ή κάθειρξης σε καταστήματα κράτησης ενηλίκων, αλλά περιορίζονται με σκοπό το «σωφρονισμό» τους, με την ευρεία έννοια του όρου, σε «ειδικά καταστήματα κράτησης νέων». Επομένως, ο περιορισμός αυτός είναι ποινή. Είναι όμως μία ιδιότυπη/ιδιόμορφη ποινή, κατά την κρατούσα θεωρητική γνώμη και την πάγια νομολογία (βλ. Α. Πιτσελά, Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων, Δ' έκδοση, Αθήνα/ Θεσσαλονίκη, 2002, σ. 223), η οποία έχει χαρακτήρα κυρίως παιδαγωγικό/ μορφωτικό («ποινή διαπαιδαγώγησης») με πρωταρχικό σκοπό την επανένταξη του ανηλίκου στον κοινωνικό ιστό.

Η ισχύουσα διατύπωση των προϋποθέσεων επιβολής της ιδιότυπης αυτής ποινής (αναγκαιότητα συγκράτησης του ανηλίκου από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων μετά από έρευνα των περιστάσεων τέλεσης της πράξης και της όλης προσωπικότητας του ανηλίκου) κρίθηκε ικανοποιητική, αφού καθιστά σαφή την κατ' εξαίρεση επιβολή της. Γι' αυτό διευκρινίζεται ότι η εν λόγω ποινή θα πρέπει να επιβάλλεται υπό τις προϋποθέσεις που θέτει ο νομοθέτης και ιδίως, όπως τονίστηκε από ορισμένα μέλη της νομοπαρασκευαστικής ομάδας εργασίας, όταν πρόκειται για αξιόποινες πράξεις βίας ή τελούμενες κατ' επάγγελμα ή κατ' εξακολούθηση ή καθ' υποτροπή.

Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου εγκαταλείπεται η αόριστη διατύπωση της παλιάς ρύθμισης, που έκανε λόγο για «ελάχιστο και μέγιστο όριο» παραμονής του ανηλίκου υπό περιορισμό και εισάγεται η ορισμένη ποινή. Συνεπώς, στην απόφαση του δικαστηρίου πρέπει πλέον να ορίζεται μέσα στο προβλεπόμενο πλαίσιο επακριβώς ο χρόνος του περιορισμού του ανηλίκου στο ειδικό κατάστημα κράτησης. Έτσι, ο ισχύων Π.Κ. εναρμονίζεται με τη διεθνή τάση απάλειψης των αόριστων ποινών και συμμορφώνεται προς τη συνταγματική επιταγή του κράτους δικαίου, του οποίου έκφανση αποτελεί το οριστό και ορι-

σμένο των επιβαλλόμενων ποινών (βλ. Σύσταση (87) 20 υπό 12, Συμβουλίου της Ευρώπης, στην οποία αναφέρεται: «η παρέμβαση είναι ορισμένης διάρκειας...και μόνο οι δικαστικές αρχές ή ισότιμες διοικητικές αρχές μπορεί να την προσδιορίζουν...» σε ελληνική απόδοση: Σ. Αλεξιάδη, Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής, Α, Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική, Αθήνα/ Θεσσαλονίκη, 2001, σ.258, βλ. επίσης αντί άλλων Α. Πιτσελά, ό.π., σ. 236 επ.).

Άρθρο 128. Πταίσματα ανηλίκων

Το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε έτσι ώστε σε περίπτωση τέλεσης πταίσματος από ανήλικο, να είναι δυνατή η επιβολή μόνο συγκεκριμένων αναμορφωτικών μέτρων, δηλαδή της επίπληξης και της ανάθεσης της υπεύθυνης επιμέλειάς του στους γονείς ή τους επιτρόπους του, καθώς και η υποχρέωση να παρακολουθήσει ειδικά μαθήματα κυκλοφοριακής αγωγής. Η διατήρηση της δυνατότητας επιβολής αυστηρότερων αναμορφωτικών μέτρων (όπως ήταν υπό την ισχύ της παλαιάς διάταξης «η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε ειδικούς επιμελητές ανηλίκων») δεν κρίθηκε σκόπιμη στην περίπτωση των πταισμάτων. Και τούτο διότι, όπως προκύπτει από τις σχετικές στατιστικές, η πλειονότητα των αξιόποινων πράξεων, οι οποίες τελούνται από ανηλίκους, αφορούν παραβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και ως εκ τούτου δεν ενέχουν ιδιαίτερη ηθικοκοινωνική απαξία. (Σύμφωνα με δημοσίευτα στοιχεία του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αθηνών, το δικαστικό έτος 1999-2000: 26% των ανηλίκων καταδικάστηκαν για παραβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, 22% για επαιτεία - παράνομη είσοδο στη χώρα, 21% για κλοπές, 13% για παραβάσεις του ν. 1729/1987 και 18% για διάφορες άλλες παραβάσεις του Π.Κ. και των ειδικών ποινικών νόμων).

Άρθρο 129. Απόλυση υπό όρο

Στο νέο άρθρο 129 αποτυπώνεται η συνταγματική επιταγή της ηπιότερης μεταχείρισης των ανηλίκων, στη βάση της ιδιαίτερης υποχρέωσης της πολιτείας να προστατεύει την παιδική ηλικία και τη νεότητα (άρθρο 21 παράγραφοι 1 και 3 του Συντάγματος).

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 129 Π.Κ. τροποποιείται η παλαιά ρύθμιση, που προέβλεπε δυνατότητα απόλυσης υπό όρο μετά τη λήξη του ελάχιστου ορίου που έχει οριστεί και υιοθετείται ρύθμιση αντίστοιχη με αυτή του Αυστριακού Ποινικού Κώδικα. Εφεξής το δικαστήριο υποχρεούται να απολύσει υπό όρο τον ανήλικο (με τις προϋποθέσεις των επόμενων παραγράφων του άρθρου) που έχει εκτίσει το ήμισυ της ποινής που του έχει επιβληθεί. Εξάλλου καταργούνται τα χρονικά όρια (ανώτατα και κατώτατα) δοκιμασίας της υπό όρο απόλυσης, τα οποία προβλέπονταν από την παλαιά διάταξη, και ορίζεται ότι ο χρόνος δοκιμασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος του υπολοίπου της εκπιτέας ποινής. Επίσης, αντικαθίσταται ο όρος «κατάδικος» από το επίθετο «ανήλικος».

Η ίδια αντικατάσταση έγινε και στη δεύτερη παράγραφο, ενώ τροποποιήθηκε το χρονικό σημείο από το οποίο υφίσταται η δυνατότητα υποβολής αίτησης από τον ανήλικο για χορήγηση υπό όρο απόλυσης, ώστε να συνάδει με τα οριζόμενα στην πρώτη παράγραφο (δυνατότητα

υποβολής αίτησης μόλις συμπληρωθεί η έκτιση του ημίσεος της ποινής που έχει επιβληθεί).

Η τρίτη παράγραφος του άρθρου 129 προβλέπει τις περιπτώσεις της κατ' εξαίρεση χορήγησης υπό όρο απόλυσης, χωρίς να έχουν πληρωθεί οι προβλεπόμενες από τις προηγούμενες παραγράφους προϋποθέσεις. Πρόκειται για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες συντρέχουν, κατά την κρίση του δικαστηρίου, σπουδαίοι λόγοι, εφόσον όμως ο ανήλικος έχει εκτίσει πραγματικά το 1/3 της ορισμένης πλέον ποινής στερητικής της ελευθερίας (αντί των προβλεπόμενων από την παλαιά διάταξη έξι μηνών).

Στη θέση της προϊσχύουσας διάταξης της παραγράφου 4 τέθηκε ερμηνευτική διάταξη που καταργεί το πέμπτο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 105 Π.Κ.. Ειδικότερα ορίζεται ότι ως ποινή που εκτίθηκε θεωρείται και αυτή που υπολογίσθηκε ευεργετικά σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις (επομένως τις εκάστοτε ισχύουσες και όχι μόνο εκείνες του ν. 2058/1952, όπως ανέφερε το παλαιό πέμπτο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 105 Π.Κ.). Τέλος, το ελάχιστο όριο ποινής που πρέπει να έχει εκτιθεί, προκειμένου να χορηγηθεί υπό όρο απόλυση μεταβάλλεται. Συγκεκριμένα, η προϋπόθεση έκτισης των 3/5 καταργείται και αρκεί πλέον, ως ελάχιστο όριο, ο ανήλικος να έχει εκτίσει το 1/3 της ποινής που του έχει επιβληθεί.

Η παράγραφος 5 του ίδιου άρθρου προσδιορίζει ακριβέστερα - σε σχέση με την παλαιά διάταξη - το είδος των υποχρεώσεων που μπορούν να επιβληθούν στον υπό όρο απολυόμενο ανήλικο. Οι υποχρεώσεις αυτές εξειδικεύονται περισσότερο σε σχέση με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 122 Π.Κ., στην οποία παρέπεμπε η παλαιά διάταξη της παραγράφου 5. Έτσι, ορίζεται ότι στον απολυόμενο μπορεί να επιβληθούν κατά το χρόνο της δοκιμασίας του υποχρεώσεις που αφορούν τον τρόπο ζωής του και ιδίως τον τόπο διαμονής, τη διαπαιδαγώγηση ή την παρακολούθηση εγκεκριμένου από το νόμο θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης από ναρκωτικές ή άλλες, λ.χ. οινόπνευματώδεις, ουσίες. Ειδικά σε σχέση με τους αλλοδαπούς απολυόμενους, προβλέπεται και η δυνατότητα απέλασής τους στη χώρα από την οποία προέρχονται, εκτός αν η οικογένειά τους διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα ή η απέλασή τους είναι ανέφικτη. Στην ίδια παράγραφο προβλέπεται η αναλογική εφαρμογή του άρθρου 107 Π.Κ., σε περίπτωση παραβίασης της υπό όρο απόλυσης από τον ανήλικο. Έτσι, ισχύει και για τον απολυόμενο ανήλικο που παραβιάζει τις υποχρεώσεις που του έχουν επιβληθεί, ότι και για τον ενήλικο και ειδικότερα παρέχεται η δυνατότητα ανάκλησης της απόλυσης, οπότε ο χρόνος από την απόλυση μέχρι τη νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στη διάρκεια της ποινής.

Στην έκτη παράγραφο μόνο επέρχονται δύο τροποποιήσεις στην ορολογία. Κατά πρώτον, αντικαθίσταται το ρήμα «τελέσει» της προϊσχύουσας διάταξης από το ρήμα «καταδικασθεί», για λόγους συμμόρφωσης προς το τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου. Κατά δεύτερον, ο όρος «ανακαλείται» αντικαθίσταται από τον όρο «αίρεται», για λόγους εναρμόνισης προς τη διατύπωση του άρθρου 108 Π.Κ., που προβλέπει άρση (και όχι ανάκληση) της απόλυσης σε περίπτωση τέλεσης με δόλο νέας αξιόποινης πράξης από ενήλικο εγκληματία.

Η έβδομη παράγραφος διατηρείται ως έχει, ενώ στην όγδοη αντικαθίσταται και πάλι ο όρος «κατάδικος» από τον όρο «ανήλικος». Επιπρόσθετα, το τριμελές δικαστή-

ριο ανηλίκων του πλημμελειοδικείου του τόπου όπου εκτίεται ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων καθίσταται αρμόδιο και για την ανάκληση ή άρση του μέτρου της υπό όρο απόλυσης.

Στο άρθρο 129, όπως διαμορφώθηκε μετά τις παραπάνω τροποποιήσεις, προστέθηκε παράγραφος 9, η οποία περιέχει πρόβλεψη ειδικά για την περίπτωση ανηλίκων που έχουν καταδικασθεί σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα νέων για έγκλημα προβλεπόμενο από το άρθρο 5 του ν. 1729/1987, όπως ισχύει, ή για έγκλημα που φέρεται ότι τελέσθηκε προς διευκόλυνση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών (άρθρο 19Α του ν. 1729/1987 και άρθρο 21 περ. θ' του ν. 2331/1995). Στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει σπουδαίος λόγος (με την έννοια της τροποποιημένης παραγράφου 3 του άρθρου 129 Π.Κ.) και επομένως υπάρχει δυνατότητα απόλυσης και πριν την έκτιση του ημίσεος της ποινής που έχει επιβληθεί, εφόσον ο ανήλικος: α) παρακολούθησε επιτυχώς εγκεκριμένο συμβουλευτικό πρόγραμμα «ευαισθητοποίησης» στο κατάστημα κράτησης και β) προσκομίζει δήλωση από τον υπεύθυνο αναγνωρισμένου προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης ότι γίνεται στη συνέχεια αποδεκτός σε αυτό. Περαιτέρω, προβλέπεται υποχρέωση των υπευθύνων του προγράμματος να ενημερώνουν ανά διμήνο τη δικαστική αρχή σχετικά με: α) τη συνεπή παρακολούθηση του προγράμματος από τον ανήλικο, β) την επιτυχή ολοκλήρωσή του και γ) την τυχόν αδικαιολόγητη διακοπή της παρακολούθησης του προγράμματος. Στην περίπτωση αυτή η ενημέρωση πρέπει να γίνεται αμέσως και χωρίς καμιά καθυστέρηση, οπότε και ανακαλείται η υπό όρο απόλυση. Έτσι, εκτός από τον αναφερόμενο στην παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου λόγο ανάκλησης, υφίσταται πλέον και δεύτερος λόγος, δηλαδή η διακοπή παρακολούθησης αναγνωρισμένου συμβουλευτικού προγράμματος στην περίπτωση της παραγράφου 9.

Τέλος, η παλαιά παράγραφος 4 του άρθρου 129, που προέβλεπε δυνατότητα υποβολής νέας αίτησης - σε περίπτωση απόρριψης της πρώτης - χωρίς κανένα περιορισμό, τίθεται τροποποιημένη ως παράγραφος 10. Στη διάταξη αυτή τίθεται χρονικός περιορισμός δύο μηνών, οι οποίοι πρέπει να παρέλθουν από την απόρριψη της πρώτης αίτησης, προκειμένου να υποβληθεί νέα. Είναι αυτονόητο ότι ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει, και επομένως νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί πριν την πάροδο του διμήνου, εφόσον προκύψουν νέα στοιχεία.

Άρθρο 130. Εκδίκαση μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους

Οι ρυθμίσεις του άρθρου 130, όπως και εκείνες των άρθρων 131-133 Π.Κ., έχουν κατά βάση διατηρηθεί ως είχαν. Και τούτο διότι οι διατάξεις αυτές, καίτοι έχουν συμπληρώσει μισό αιώνα ζωής, είναι πλήρως εναρμονισμένες με Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης που αναφέρονται στην προσέγγιση της μεταχείρισης των νεαρών ενηλίκων προς αυτήν των ανηλίκων. Ωστόσο, έγιναν ορισμένες επεμβάσεις στο μέτρο που ήταν αναγκαίο για να προσαρμοστούν οι τίτλοι και οι διατάξεις αυτές προς τις λοιπές τροποποιήσεις του σχεδίου, αλλά και τις εν τω μεταξύ νομοθετικές εξελίξεις.

Έτσι, ο τίτλος του άρθρου 130 Π.Κ. («Ανήλικοι που δικάζονται μετά τη συμπλήρωση του 17ου έτους») αντικαταστάθηκε με νέο («Εκδίκαση μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους»), στον οποίο εκτός της μεταβο-

λής του ορίου ηλικίας (από το 17ο στο 18ο) απαλείφθηκε και ο όρος ανήλικος, δεδομένου ότι η ανηλικότητα δεν διαρκεί πλέον μέχρι του 21ου έτους, όπως υπό το κράτος του Π.Κ.. Εναρμόνιση του ορίου ηλικίας επήλθε και στο πρώτο εδάφιο της πρώτης παραγράφου («εισάγεται σε δίκη μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους»). Περαιτέρω, αντικαταστάθηκε ο όρος «σωφρονιστικό κατάστημα» από τον όρο που έχει ήδη χρησιμοποιηθεί: «ειδικό κατάστημα κράτησης νέων» σε προηγούμενα άρθρα.

Άρθρο 131. Έναρξη της εκτέλεσης της απόφασης μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους

Όπως και στο προηγούμενο άρθρο μόνο για λόγους συμμόρφωσης προς τις τροποποιήσεις που προηγήθηκαν: α) αυξήθηκε το όριο ποινικής ανηλικότητας από το 17ο στο 18ο έτος (με αντίστοιχη τροποποίηση του τίτλου και της αντίστοιχης φράσης της πρώτης παραγράφου του άρθρου) και β) αντικαταστάθηκε ο όρος «σωφρονιστικό κατάστημα» (στην πρώτη παράγραφο) από το νέο «ειδικό κατάστημα κράτησης νέων».

Άρθρο 132. Συρροή

Η διάταξη αυτή έχει υποστεί μικρές τροποποιήσεις, ώστε να εναρμονισθεί με τις λοιπές αλλαγές των διατάξεων του Όγδου Κεφαλαίου του Π.Κ.. Έτσι, εκτός από την αντικατάσταση του όρου «σωφρονιστικό κατάστημα» έγινε και η ακόλουθη τροποποίηση: αντί της επαύξησης του ελάχιστου και του μέγιστου ορίου παραμονής του ανηλίκου στο κατάστημα, γίνεται πλέον από το δικαστήριο επαύξηση της ορισμένης ποινής που έχει επιβάλει το δικαστήριο, σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 127 παρ. 2 Π.Κ..

Παρόμοιες τροποποιήσεις επέρχονται και στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου, όπου εισάγεται ο όρος «ειδικό κατάστημα κράτησης νέων», αντικαθίσταται το 17ο από το 18ο έτος, καθώς και η φράση «επαυξάνει το ανώτατο και κατώτατο όριο του περιορισμού που καθόρισε η απόφαση του δικαστηρίου» από τη φράση «επαυξάνει την ποινή που είχε καθορίσει με προηγούμενη απόφαση».

Άρθρο 133. Νεαροί ενήλικες

Κατ' αρχάς στο άρθρο αυτό μετεβλήθη ο τίτλος και στη συνέχεια επήλθε η τροποποίηση που επιβάλλεται από το νέο όριο ποινικής ανηλικότητας. Εφεξής, οι παραβάτες που έχουν συμπληρώσει το 18ο, όχι όμως και το 21ο, έτος της ηλικίας τους καλούνται «νεαροί ενήλικες» (πρβλ. young adults, jeunes adultes), αντί του παλαιότερου όρου «εγκληματίες μετεφηβικής ηλικίας». (Βλ. και την προαναφερόμενη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (87) 20). Η υιοθέτηση της νέας ορολογίας κρίθηκε αναγκαία κυρίως μετά την κατάργηση της διάκρισης σε παιδιά και εφήβους της παλαιάς διάταξης του άρθρου 121 Π.Κ.).

Άρθρο 2

Με το άρθρο αυτό επέρχονται τροποποιήσεις σε ορισμένες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, οι οποίες επηρεάζονται από τις νέες ρυθμίσεις. Πρόκειται για τις διατάξεις που περιλαμβάνονται στα άρθρα 18, 51, 54, 105, 114, 360 και 409 Π.Κ.. Ειδικότερα:

Στο άρθρο 18 Π.Κ. η ιδιότητα ποινή του άρθρου 127 Π.Κ., η οποία παίρνει το όνομά της από τον τόπο και τον τρόπο έκτισής της: «περιορισμός σε σωφρονιστικό κατάστημα», αντικαθίσταται από τον όρο «περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων». Έτσι, εναρμονίζεται ορολογικά τόσο με τη διατύπωση του ΣωφρΚ και όσο και με εκείνη του νέου άρθρου 127 Π.Κ.. Κατά τα λοιπά η διάταξη του άρθρου 18 Π.Κ. παραμένει ως έχει.

Το άρθρο 51 και η περίπτωση υπό στοιχείο γ' του άρθρου 114 Π.Κ. τροποποιήθηκαν κατά τον ίδιο τρόπο, για λόγους ομοιομορφίας και ενότητας του Ποινικού και του Σωφρονιστικού Κώδικα («περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων» αντί του «περιορισμός σε σωφρονιστικό κατάστημα»). Περαιτέρω αλλαγές στα κατ' ιδίαν άρθρα δεν επήλθαν.

Στο άρθρο 54, όπως και στα αμέσως προηγούμενα, τροποποιείται ο τίτλος ώστε να ανταποκρίνεται στη νέα ορολογία των οικείων καταστημάτων κράτησης.

Καταργείται επίσης το πέμπτο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 105 Π.Κ., δεδομένου ότι η απόλυση υπό όρο των ανηλίκων ρυθμίζεται πλέον ειδικώς από το νέο άρθρο 129 Π.Κ..

Στο άρθρο 360 και στην περίπτωση υπό στοιχείο β' του άρθρου 409 Π.Κ. προσαρμόζονται τα ηλικιακά όρια της ανηλικότητας σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 121 Π.Κ. με την οποία εξισώνεται πλέον, όπως έχει πολλές φορές ήδη υπογραμμιστεί, η ποινική με την αστική ενηλικότητα (18ο αντί του 17ου έτους). Άλλη τροποποίηση στο κείμενο των παραπάνω άρθρων δεν έχει επέλθει.

Άρθρο 3

Με το άρθρο αυτό καταργείται η παρ. 1 του άρθρου 13 του ν. 2331/1995, που είχε τροποποιήσει τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 17 του ν. 2298/1995 και επανέρχεται σε ισχύ η τελευταία αυτή διάταξη, που καθόριζε ως όριο το 18ο αντί του 17ου έτους. Έτσι, η αναβίωση της παλιάς διάταξης συνάδει με τα νέα όρια ποινικής ευθύνης, σύμφωνα με τα τροποποιούμενα σχετικά άρθρα του Ποινικού Κώδικα (βλ. ιδίως άρθρα 121 και 127 Π.Κ.). Το ουσιαστικό περιεχόμενο της ρύθμισης παραμένει αμετάβλητο.

Άρθρο 4

Σημείο αναφοράς για τις τροποποιήσεις των άρθρων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, οι οποίες ακολουθούν, απετέλεσε, κατά πρώτο λόγο, η ελληνική δικαστηριακή εμπειρία, που βρίσκεται μπροστά σε ραγδαίες ποιοτικές και ποσοτικές μεταβολές των αξιόποινων πράξεων που τελούνται από διαφοροποιημένους ανήλικους δράστες. Κατά δεύτερο λόγο, όχι απλώς σημείο αναφοράς αλλά και πλαίσιο χάραξης των νέων δικονομικών διατάξεων που αφορούν την απονομή της δικαιοσύνης σε ανήλικους δράστες αποτέλεσε η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992) που έχει προαναφερθεί και ιδίως το άρθρο 40 της Σύμβασης.

Στις επτά παραγράφους του άρθρου αυτού περιέχονται: α) οι αναγκαίες τροποποιήσεις στις δικονομικές διατάξεις των άρθρων 27, 113, 282, 489 και 565 Κ.Π.Δ. και β) δύο νέες διατάξεις: η προσθήκη του άρθρου 45Α και της παραγράφου 5 στο άρθρο 549 του Κ.Π.Δ.. Ειδικότερα:

Άρθρο 27 Κ.Π.Δ.

Με τη διάταξη αυτή τροποποιείται το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 Κ.Π.Δ. κατά το οποίο καθίσταται πλέον αρμόδιος, οριζόμενος από τον εισαγγελέα εφετών, ειδικά για την άσκηση της ποινικής δίωξης στα πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πατρών, ο εισαγγελέας πρωτοδικών μαζί με έναν αναπληρωτή του εισαγγελέα ή αντεισαγγελέα πρωτοδικών. Η προτίμηση αυτή δικαιολογείται βάσει της εκτίμησης ότι ο πρόεδρος πρωτοδικών είναι κατά τεκμήριο καταλληλότερος από τον πρωτοδίκη να αναλάβει καθήκοντα δικαστή ανηλίκων.

Άρθρο 45Α. Αποχή από ποινική δίωξη ανηλίκου

Το άρθρο αυτό αποτελεί καινοτομία για την ελληνική έννομη τάξη. Συγκεκριμένα προβλέπει τη δυνατότητα του εισαγγελέα να απέχει από την άσκηση ποινικής δίωξης ανηλίκου υπό την διττή προϋπόθεση : α) ότι ο ανήλικος τέλεσε πράξη η οποία, αν είχε διαπραχθεί από ενήλικο, θα χαρακτηριζόταν πταίσμα ή πλημμέλημα και β) ότι η άσκηση της δίωξης κρίνεται ότι δεν είναι αναγκαία για να συγκρατηθεί ο ανήλικος αυτός από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Πρόκειται για μια έκφραση της αρχής της ειδικής πρόληψης, στην οποία αποσκοπεί κάθε ποινή, πολύ δε περισσότερο τα μέτρα ή οι ποινές που επιβάλλονται σε ανηλίκους. Είναι αυτονόητο ότι η ρύθμιση δεν εφαρμόζεται (και επομένως δυνατότητα αποχής από την ποινική δίωξη δεν υφίσταται) στην περίπτωση τέλεσης κακουργήματος, το οποίο, όταν τελείται από ανήλικο, χαρακτηρίζεται ως πλημμέλημα.

Πάντως, η μη άσκηση ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα, σύμφωνα με την παράγραφο 1, αντισταθμίζεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου με την παροχή στον εισαγγελέα της δυνατότητας, χωρίς να ασκήσει ποινική δίωξη, να επιβάλλει ένα από τα μη ιδρυματικά αναμορφωτικά μέτρα του άρθρου 122 Π.Κ. (επομένως όλων πλην της περίπτωσης ιβ') ή ένα είδος χρηματικής ποινής μέχρι 1.000 ευρώ. Το ποσό αυτό θα πρέπει να καταθέσει ο ανήλικος σε μη κερδοσκοπικό ή κοινωφελές νομικό πρόσωπο, και έτσι θα του δοθεί η ευκαιρία να αποκαταστήσει σε κάποιο βαθμό τη βλάβη ή τη ζημία που προκάλεσε στο κοινωνικό σύνολο. (Βλ. αντί άλλων το γερμανικό πρότυπο της υπό όρο αναστολής της άσκησης ποινικής δίωξης του άρθρου 153α του Γερμανικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και σχετικά σχόλια στο Α.Μ. Kalmhout/P.J.P.Tak. Sanctions-Systems in the Member-States of the Council of Europe Part II, Kluwer, 1992, σ. 455-458).

Τυχόν μη συμμόρφωση του ανηλίκου με τα επιβληθέντα σε αυτόν μέτρα σύμφωνα με τα ανωτέρω, συνεπάγεται τη δυνατότητα εκ των υστέρων άσκησης δίωξης από τον εισαγγελέα (οπότε εφαρμόζονται τα αντίστοιχα άρθρα του δεύτερου κεφαλαίου του Κ.Π.Δ.). Αντίθετα, σε περίπτωση συμμόρφωσης, ο εισαγγελέας αρχειοθετεί την υπόθεση και αναφέρει στον εισαγγελέα εφετών τους λόγους που τον οδήγησαν στη μη άσκηση ποινικής δίωξης (εφαρμοζομένου αναλόγως του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 43 παράγραφος 1 Κ.Π.Δ.). (Βλ. ιδίως την προαναφερόμενη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (87) 20 υπό ΙΙ παράγραφο 2., όπου αναφέρεται : « η ενθάρρυνση της ανάπτυξης διαδικασιών εκτροπής ή διαμεσολάβησης στο επίπεδο του δημοσίου κατηγορού [του εισαγγελέα ορθότερα] (διακοπή της διαδικασίας) ή στο

επίπεδο της αστυνομίας, σε όσες χώρες η αστυνομία ασκεί διωκτικά καθήκοντα, για να προλάβει την είσοδο των ανηλίκων στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και τις δυσάρεστες γι αυτούς συνέπειες που ακολουθούν.....» σε ελληνική απόδοση: Σ. Αλεξιάδη, ό.π., σ. 256).

Άρθρο 113 Κ.Π.Δ.. Δικαστήρια Ανηλίκων

Το άρθρο 113 Κ.Π.Δ. αντικαθίσταται. Ειδικότερα: Αναδιατυπώνεται η πρώτη παράγραφος και αντιμετωπίζονται τα θέματα αρμοδιότητας του μονομελούς και τριμελούς δικαστηρίου ανηλίκων, καθώς και του εφετείου ανηλίκων και διευκρινίζεται ότι όλες οι εφέσεις εναντίον των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων, μονομελών και τριμελών, δικάζονται από το εφετείο ανηλίκων.

Στη δεύτερη παράγραφο, τέλος, επαναλαμβάνεται η ισχύουσα διάταξη.

Άρθρο 282 Κ.Π.Δ.

Με τη διάταξη αυτή αντικαθίσταται η παράγραφος 5 του άρθρου 282 Κ.Π.Δ.. Σύμφωνα με τη νέα διάταξη, μεταξύ των περιοριστικών όρων οι οποίοι μπορεί να επιβληθούν σε ανήλικο περιλαμβάνονται και τα μη ιδρυματικά αναμορφωτικά μέτρα του άρθρου 122 Π.Κ. (δηλαδή όλα πλην της περ. ιβ' της πρώτης παραγράφου του εν λόγω άρθρου).

Περαιτέρω, προσωρινή κράτηση σε ανήλικο επιβάλλεται εφόσον συντρέχουν δύο προϋποθέσεις: α) ο ανήλικος να κατηγορείται για τέλεση αξιόποινων πράξεων για την οποία απειλείται για ενήλικο ποινή κάθειρξης τουλάχιστον 10 ετών και β) ο ανήλικος να έχει συμπληρώσει το 13ο έτος της ηλικίας. Έτσι, στην πρώτη προϋπόθεση διατηρείται ως ελάχιστο όριο για την επιβολή προσωρινής κράτησης η απειλή από το νόμο για την πράξη που φέρεται ότι τέλεσε ο ανήλικος, ποινής τουλάχιστον 10 ετών, αν αυτή είχε διαπραχθεί από ενήλικο. Η νέα δε διατύπωση της δεύτερης προϋπόθεσης, εναρμονίζεται τόσο με την παλαιά διάταξη (που έκανε λόγο για «έφηβο κατηγορούμενο») όσο και με το όριο ποινικής ευθύνης σύμφωνα με τα νέα άρθρα 126 και 127 Π.Κ.. (Βλ. και Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (87) 20 υπό ΙΙΙ παράγραφο 7, όπου αναφέρεται : « ο αποκλεισμός της προσωρινής κράτησης των ανηλίκων, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις πολύ σοβαρών εγκλημάτων που διαπράχθηκαν από εφήβους...» σε ελληνική απόδοση: Σ. Αλεξιάδη, ό.π., σ. 257).

Τέλος, διευκρινίζεται ότι η εκ μέρους του ανηλίκου αδυναμία καταβολής της χρηματικής εγγύησης που του έχει επιβληθεί δεν επιτρέπεται να οδηγήσει από μόνη της σε προσωρινή κράτηση, παρά μόνον αν πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις του εδαφίου 2 της διάταξης. Με τον τρόπο αυτόν αντιμετωπίζεται η αντιπαταγωγική πρακτική της επιβολής προσωρινής κράτησης σε ανηλίκους που δεν διαθέτουν οικονομική δυνατότητα καταβολής εγγύησης.

Κατά τα λοιπά, η νέα διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 282 Κ.Π.Δ. δεν θίγει εκείνη της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου, δηλαδή τη δυνατότητα αντικατάστασης των περιοριστικών όρων με προσωρινή κράτηση σε περίπτωση παραβίασης των όρων που έχουν επιβληθεί στον ανήλικο. Κατά συνέπεια, η παράγραφος 4 εξακολουθεί να εφαρμόζεται και ως προς τους ανηλίκους.

Άρθρο 489 Κ.Π.Δ.

Με την παράγραφο 5 του άρθρου 4 του σχεδίου νόμου αντικαθίστανται οι περιπτώσεις δ' και ε' της πρώτης παραγράφου του άρθρου 489 Κ.Π.Δ., στις οποίες προβλέπονταν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατή η άσκηση έφεσης από ανήλικο κατηγορούμενο κατά της καταδικαστικής απόφασης μονομελούς ή τριμελούς δικαστηρίου ανηλίκων. Έτσι, στην περίπτωση δ' καταργείται το ελάχιστο όριο εφέσιμης ποινής σε περίπτωση περιορισμού του ανηλίκου σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων (ο όρος αυτός αντικατέστησε τον όρο «σωφρονιστήριο» της παλαιάς διάταξης), ώστε να επιτρέπεται πλέον έφεση σε κάθε περίπτωση καταδίκης ανηλίκου σε κατάσταση κράτησης ανεξάρτητα από τη διάρκεια του περιορισμού.

Περαιτέρω, με τη νέα διατύπωση της περίπτωσης ε' της ίδιας διάταξης, διευρύνεται ο κύκλος των δικαιούμενων σε άσκηση έφεσης ανηλίκων. Εφεξής, δυνατότητα άσκησης έφεσης έχει κάθε ανήλικος ο οποίος, κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης είχε συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του (ο όρος «έφηβος» της παλαιάς διατύπωσης αντικαταστάθηκε, λόγω της κατάργησης της διάκρισης σε παιδιά και εφήβους από το νέο άρθρο 121 Π.Κ.), δικάστηκε όμως μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους (αντί του δέκατου έβδομου της προηγούμενης διάταξης, που καταργήθηκε πλέον με το νέο άρθρο 121 Π.Κ.). Επιπλέον, αυξάνονται τα όρια της ελάχιστης εφέσιμης ποινής (που ήταν, σύμφωνα με την παλαιά διάταξη, ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών), τα οποία εξομοιώνονται εφεξής με τα προβλεπόμενα στα εδάφια β' και γ' της ίδιας παραγράφου για τους ενηλίκους (φυλάκιση πάνω από τριάντα ημέρες για τα μονομελή και φυλάκιση πάνω από τρεις μήνες για τα τριμελή δικαστήρια ανηλίκων). (Πρβλ. Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (87) 20 υπό ΙΙΙ παράγραφο 8 όπου αναγνωρίζεται στους ανηλίκους, μεταξύ άλλων δικαιωμάτων, το δικαίωμα ενδίκου μέσου καθώς και το δικαίωμα να ζητήσουν αναθεώρηση των μέτρων που διατάχθηκαν, σε ελληνική απόδοση: Σ. Αλεξιάδη, ό.π., σ. 258).

Άρθρο 549 Κ.Π.Δ.

Προστίθεται στο άρθρο αυτό μία πέμπτη παράγραφος με την οποία επιλύεται το θέμα του λειτουργού που επιφορτίζεται με την ευθύνη της εκτέλεσης των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων. Ορίζεται ειδικότερα ότι την ευθύνη αυτή, καθώς και την ευθύνη για την εφαρμογή των αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων αλλά και τον περιορισμό σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων, φέρει ο αρμόδιος εισαγγελέας ανηλίκων.

Άρθρο 565 Κ.Π.Δ.. Αμφιβολίες σχετικά με το είδος και τη διάρκεια της ποινής

Στο άρθρο 565 Κ.Π.Δ. προστίθεται ένα νέο (προτελευταίο). Με το εδάφιο αυτό επεκτείνεται η ρύθμιση που ισχύει για τους ενηλίκους και στους ανήλικους κατηγορούμενους. Έτσι, αμφιβολίες ή αντιρρήσεις σχετικά με την εκτελεστότητα της απόφασης και το είδος ή τη διάρκεια του περιορισμού σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων, επιλύονται από το δικαστήριο των πλημμελειοδικών του τόπου, όπου εκτίεται η ποινή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Άρθρα 5 και 6

Με τις διατάξεις του κεφαλαίου αυτού τροποποιείται το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά στα ναρκωτικά, με σκοπό την ευνοϊκότερη μεταχείριση όσων κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών και την αποτροπή του στιγματισμού και του κοινωνικού τους αποκλεισμού. Συγχρόνως γίνονται και ορισμένες νομοτεχνικές και ουσιαστικής φύσεως βελτιώσεις στην ισχύουσα νομοθεσία.

Ειδικότερα προτείνεται:

- Η μείωση του προβλεπόμενου ανώτατου ορίου της απειλούμενης ποινής φυλάκισης από πέντε σε ένα έτος για την πράξη της χρήσης ναρκωτικών (δεν αφορά τους εξαρτημένους διότι ήδη κατά τον ισχύοντα νόμο παραμένουν ατιμώρητοι και εφαρμόζονται σ' αυτούς οι σχετικές με τα θεραπευτικά προγράμματα διατάξεις).

- Η μη εγγραφή στο δελτίο ποινικού μητρώου της καταδικαστικής απόφασης για χρήση ναρκωτικών, εφόσον ο υπαίτιος δεν υποτροπιάσει μέσα σε πέντε χρόνια.

- Η απόλεια του όρου «χρήστες» ναρκωτικών ουσιών, με τον οποίο στιγματίζεται απαξιωτικά το πρόσωπο του υπαίτιου, από τον πλέον δόκιμο, δογματικά ορθό και νομοτεχνικά ακριβή όρο «χρήση» ναρκωτικών ουσιών, ο οποίος συναρτάται με τη συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη κι όχι με πρόσωπο.

- Η υιοθέτηση του όρου «εξαρτημένος» αντί του «τοξικομανούς».

- Η τροποποίηση των διατάξεων που αφορούν την ειδική μεταχείριση χρηστών εξαρτημένων από τα ναρκωτικά, ώστε αναμφισβήτητα να υπάγονται στις ευνοϊκές ρυθμίσεις και αυτοί που παρακολουθούν προγράμματα συντήρησης και απεξάρτησης με τη χορήγηση υποκατάστατων ουσιών υπό την εποπτεία του Ο.ΚΑ.ΝΑ., να είναι περισσότερο αποτελεσματική η παρακολούθηση από τις δικαστικές αρχές του θεραπευτικού προγράμματος (προβλέπεται η τήρηση ειδικού δελτίου από τους υπεύθυνους του προγράμματος για την παρακολούθηση, σταθεροποίηση, πρόοδο και επιτυχή ολοκλήρωσή του) και να έχει γνώμη (για την υπό όρο απόλυση του καταδικασμένου - εξαρτημένου κατά παρέκκλιση και επί το ευνοϊκότερον από τις κείμενες διατάξεις - άρθρο 105 επ. Π.Κ.) και ο υπεύθυνος του Ειδικού Τμήματος Καταστήματος Κράτησης (και όχι μόνο το επιστημονικό συμβούλιο του Ειδικού Θεραπευτικού Καταστήματος, όπως ισχύει κατά νόμο σήμερα).

- Η αναδιατύπωση των άρθρων 15 και 17 του ν. 1729/1987, ώστε αφ' ενός μεν να μη θίγονται επαγγελματικά οι αμέτοχοι στην επιλήψιμη δραστηριότητα τρίτοι (π.χ. συντάκτοι του δράστη) από την ενδεχόμενη με τη δικαστική απόφαση απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος και την παύση της λειτουργίας της επιχείρησης, αφ' ετέρου δε να συγκεκριμενοποιηθεί η διάταξη περί των περιορισμών διαμονής του καταδικασμένου σε ορισμένους τόπους (όπως έχει σήμερα είναι ασαφής και μπορεί να οδηγήσει σε υπερβολές) και να εναρμονισθεί, κατά το δυνατόν, η περί απελάσεως διάταξη (ιδίως ως προς τους ανηλίκους) με την αντίστοιχη (άρθρο 74) του Ποινικού Κώδικα.

- Ο ακριβής προσδιορισμός (παράτιθενται συγκεκριμένα στη δέσμη προτάσεων) των εγκλημάτων για τα οποία

δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί αναστολής ή αποχής από την ποινική δίωξη εκ μέρους του εισαγγελέα, της αναστολής εκτέλεσης της ποινής κ.λπ. (σήμερα η αναφορά είναι περιγραφική κατά κύκλο των προσβαλλομένων εννόμων αγαθών κατά της ζωής της προσωπικής ελευθερίας, της σωματικής ακεραιότητας - γεγονός που ενέχει αοριστία και δημιουργεί αμφιβολίες και διχογνωμίες για την έκταση εφαρμογής της).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Άρθρο 7

Με τις προβλέψεις του άρθρου αυτού συμπληρώνεται το ισχύον δικονομικό πλαίσιο που αφορά στην επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας, ενώ με τη διάταξη της παραγράφου 4 αίρεται η αμφισβήτηση και η ενίοτε εξ αυτού του λόγου δυσλειτουργία στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης ενώπιον των Πταισματοδικείων, γεγονός που απέβαινε σε βάρος των κατηγορουμένων.

Άρθρο 8

Ρυθμίζεται το ζήτημα των εκκρεμών ανεκτέλεστων αποφάσεων για πλημμεληματικές πράξεις(αποκλείονται αυτές που έχουν κακουργηματικό χαρακτήρα) χωρίς να αμβλύνεται η αξιούμενη ποινική καταστολή. Κι αυτό διότι με τη μετατροπή των στερητικών της ελευθερίας ποινών, που αφορούν σε πράξεις που έχουν τελεστεί πριν από πέντε έως και δέκα χρόνια, αφ' ενός μεν ικανοποιείται η ποινική αξίωση της Πολιτείας χωρίς να βλάπτεται το κύρος της Δικαιοσύνης, αφ' ετέρου δε κανένας από τους σκοπούς της ποινής δεν εξυπηρετείται με τον εγκλεισμό του φυγοποίνου στις φυλακές για πλημμεληματικές πράξεις.

Άρθρο 9

Με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού επεκτείνεται η εφαρμογή του άρθρου 669 του Κ.Πολ.Δ. και στην αναι-

ρετική διαδικασία. Η ρύθμιση αυτή είναι αναγκαία, διότι ενώ το συγκεκριμένο άρθρο ισχύει ρητά στην έφεση και στην αναψηλάφηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 674 παρ. 2 και 675 του ως άνω Κώδικα, δεν υπάρχει σχετική διάταξη για την αναίρεση. Έτσι ο Άρειος Πάγος κρίνει το παραδεκτό των προσθέτων παρεμβάσεων των συνδικαλιστικών οργανώσεων υπέρ των εργαζομένων με βάση τη γενική διάταξη του άρθρου 80 του Κ.Πολ.Δ., το οποίο θέτει αυστηρότερους όρους για τη συνδρομή εννόμου συμφέροντος σε σχέση με το άρθρο 669 παρ.2, που αρκείται στο απλό γεγονός να είναι ο διάδικος μέλος της συνδικαλιστικής οργάνωσης ή μέλος κάποιας από τις οργανώσεις που την αποτελούν. Είναι συνεπώς επιβεβλημένη η ρύθμιση αυτή, την οποία υπογορεύει, εκτός των άλλων, και η ανάγκη εξισορρόπησης στη σχέση των διάδικων μερών, όπου ο εργαζόμενος αποτελεί το ασθενέστερο μέρος και έχει μεγαλύτερη ανάγκη προστασίας.

Με τη διάταξη της παραγράφου 2 εξαλείφεται μια δυσμενής διάκριση που υπάρχει στην αρχική ρύθμιση, χωρίς να συντρέχει λόγος σε βάρος των συζύγων και των τέκνων των θυμάτων τρομοκρατικών ενεργειών που έτυχε να διασωθούν.

Αθήνα, 16 Σεπτεμβρίου 2003

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ν. Χριστοδουλάκης

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Κ. Στεφανής

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Κ. Σκανδαλίδης

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Φ. Πετσάλνικος

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Άρθρο 123 – Θεραπευτικά μέτρα

Αναμόρφωση της ποινικής νομοθεσίας ανηλίκων και άλλες διατάξεις**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
ΠΟΙΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ****Άρθρο 1**

1. Ο τίτλος του όγδοου κεφαλαίου του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Ειδικές διατάξεις για ανηλίκους»

2. Το άρθρο 121 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 121 – Ορισμοί

1. Στο κεφάλαιο αυτό με τον όρο ανήλικοι νοούνται αυτοί που, κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, έχουν ηλικία μεταξύ του όγδοου και του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους συμπληρωμένων.

2. Οι ανήλικοι υποβάλλονται σε αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή σε περιορισμό σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων ή σε ποινικό σωφρονισμό σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων άρθρων.»

3. Το άρθρο 122 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 122 – Αναμορφωτικά μέτρα

1. Αναμορφωτικά μέτρα είναι: α) η επίπληξη του ανηλίκου, β) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς ή στους επιτρόπους του, γ) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια, δ) η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε επιμελητές ανηλίκων, ε) η συνδιαλλαγή μεταξύ ανηλίκου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης, στ) η αποζημίωση του θύματος ή η κατ' άλλον τρόπο άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο, ζ) η παροχή κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο, η) η παρακολούθηση από τον ανήλικο κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς, θ) η φοίτηση του ανηλίκου σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης, ι) η παρακολούθηση από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής, ια) η ανάθεση της εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε επιμελητές ανηλίκων και ιβ) η τοποθέτηση του ανηλίκου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής.

2. Σε κάθε περίπτωση ως πρόσθετο αναμορφωτικό μέτρο μπορεί να επιβληθούν επιπλέον υποχρεώσεις που αφορούν τον τρόπο ζωής του ανηλίκου ή τη διαπαιδαγώγησή του. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβληθούν δύο ή περισσότερα από τα μέτρα που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' έως και ια' της προηγούμενης παραγράφου.

3. Στην απόφαση του δικαστηρίου ορίζεται η μέγιστη διάρκεια του αναμορφωτικού μέτρου.»

4. Το άρθρο 123 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

1. Αν η κατάσταση του ανηλίκου απαιτεί ιδιαίτερη μεταχείριση, ιδίως αν πάσχει από ψυχική ασθένεια ή τελεί σε νοσηρή διατάραξη των πνευματικών του λειτουργιών ή από οργανική νόσο ή κατάσταση που του δημιουργεί σοβαρή σωματική δυσλειτουργία ή του έχει γίνει έξη η χρήση οιοπνευματωδών ποτών ή ναρκωτικών ουσιών και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις ή εμφανίζει ανώμαλη καθυστέρηση στην πνευματική και την ηθική του ανάπτυξη, το δικαστήριο διατάσσει: α) την ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς, στους επιτρόπους του ή στην ανάδοχη οικογένεια, β) την ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε επιμελητές ανηλίκων, γ) την παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος από τον ανήλικο και δ) την παραπομπή του ανηλίκου σε θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβληθούν τα μέτρα που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' ή β' σε συνδυασμό με το μέτρο που προβλέπεται στην περίπτωση γ'.

2. Τα θεραπευτικά μέτρα διατάσσονται ύστερα από προηγούμενη διάγνωση και γνωμοδότηση από εξειδικευμένη ομάδα ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι κατά περίπτωση υπάγονται σε Μονάδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή σε ιατρικά κέντρα υγείας ή κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα.

3. Αν ο ανήλικος είναι χρήστης ναρκωτικών και αν η χρήση του έχει γίνει έξη η χρήση και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις, το δικαστήριο πριν επιβάλει θεραπευτικά μέτρα που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου διατάσσει ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη και εργαστηριακή εξέταση, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2 του ν. 1729/1987.»

5. Το άρθρο 124 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 124 – Μεταβολή ή άρση μέτρων

1. Το δικαστήριο που δίκασε μπορεί οποτεδήποτε να αντικαταστήσει τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε με άλλα, αν το κρίνει αναγκαίο. Αν τα μέτρα εκπλήρωσαν το σκοπό τους, τα αίρει.

2. Το ίδιο μπορεί να πράξει και για τα θεραπευτικά μέτρα, ύστερα από γνωμοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ. 2.

3. Το δικαστήριο αντικαθιστά τα αναμορφωτικά μέτρα με θεραπευτικά, ύστερα από γνωμοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 2.

4. Η συνδρομή των προϋποθέσεων αντικατάστασης ή άρσης των αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων ελέγχεται από το δικαστήριο το αργότερο μετά την πάροδο ενός έτους από την επιβολή τους.»

6. Το άρθρο 125 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 125 – Διάρκεια μέτρων

1. Τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε το δικαστήριο παύουν αυτοδικαίως, όταν ο ανήλικος συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας. Το δικαστήριο μπορεί, με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του, να παρατείνει τα μέ-

τρα, το πολύ μέχρι τη συμπλήρωση του εικοστού πρώτου έτους της ηλικίας του ανήλικου.

2. Τα θεραπευτικά μέτρα επιτρέπεται να παραταθούν και μετά το δέκατο όγδοο έτος, ύστερα από γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 2, το πολύ μέχρι τη συμπλήρωση του εικοστού πρώτου έτους της ηλικίας του ανήλικου.»

7. Το άρθρο 126 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 126 – Ανήλικοι ποινικώς ανεύθυνοι

1. Η αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από ανήλικο οκτώ έως δεκατριών ετών δεν καταλογίζεται σε αυτόν.

2. Σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη χωρίς να έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του επιβάλλονται μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

3. Σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη και έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του επιβάλλονται αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, αν δεν υπάρχει περίπτωση να υποβληθεί ο ανήλικος σε ποινικό σωφρονισμό κατά το επόμενο άρθρο».

8. Το άρθρο 127 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 127 – Ανήλικοι ποινικώς υπεύθυνοι

1. Αν το δικαστήριο ερευνώντας τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη και την όλη προσωπικότητα του ανήλικου που έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του κρίνει ότι είναι αναγκαίος ο ποινικός σωφρονισμός του για να συγκρατηθεί από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων, τον καταδικάζει σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.

2. Στην απόφαση του δικαστηρίου ορίζεται επακριβώς ο χρόνος παραμονής του ανήλικου στο κατάστημα αυτό σύμφωνα με το άρθρο 54.»

9. Το άρθρο 128 του Ποινικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

«Άρθρο 128 – Πταίσματα ανηλίκων

Αν η πράξη που τέλεσε ο ανήλικος συνιστά πταίσμα, εφαρμόζονται μόνο τα αναμορφωτικά μέτρα υπό στοιχεία α', β' και ι' της παραγράφου 1 του άρθρου 122.»

10. Το άρθρο 129 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 129 – Απόλυση υπό όρο

1. Με τη λήξη του ημίσεος της ποινής του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων η οποία έχει επιβληθεί, το δικαστήριο απολύει τον ανήλικο, κατά τα οριζόμενα παρακάτω. Στην απόφαση για την απόλυση υπό όρο ορίζεται ο χρόνος της δοκιμασίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει το υπόλοιπο της ποινής.

2. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται οπωσδήποτε, εκτός αν κριθεί με ειδική αιτιολογία ότι η διαγωγή του ανήλικου κατά την έκτιση της ποινής καθιστά απολύτως αναγκαία τη συνέχιση της κράτησής του, για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν νέων αξιόποινων πράξεων. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης η διεύθυνση του καταστήματος στο οποίο κρατείται ο ανήλικος υποβάλλει αίτηση μαζί με έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος μόλις συμπληρωθεί η έκτιση του ημίσεος της επιβληθείσας ποινής.

3. Η απόλυση υπό όρο μπορεί να χορηγηθεί και πριν από την έκτιση του ημίσεος της ποινής που έχει επιβληθεί, μόνο για σπουδαίους λόγους και εφόσον έχει εκτιθεί πραγματικά το ένα τρίτο αυτής.

4. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης, ως ποινή που εκτίθηκε θεωρείται και αυτή που υπολογίστηκε ευεργετικά σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Η απόλυση υπό όρο δεν μπορεί να χορηγηθεί, αν ο ανήλικος δεν έχει παραμείνει σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων για χρονικό διάστημα ίσο με το ένα τρίτο της ποινής που έχει επιβληθεί.

5. Στον απολυόμενο μπορεί να επιβληθούν κατά τη διάρκεια του χρόνου δοκιμασίας του υποχρεώσεις που αφορούν τον τρόπο ζωής του και ιδίως τον τόπο διαμονής, τη διαπαιδαγώγηση ή την παρακολούθηση εγκεκριμένου από το νόμο θεραπευτικού προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης από ναρκωτικές ή άλλες οιοπονευματώδεις ουσίες. Στον αλλοδαπό απολυόμενο μπορεί να διαταχθεί και η απέλασή του στη χώρα από την οποία προέρχεται, εκτός αν η οικογένειά του διαμένει νομίμως στην Ελλάδα ή η απέλασή του είναι ανέφικτη. Αν ο απολυόμενος παραβιάσει τους όρους εφαρμόζεται αναλογικώς το άρθρο 107.

6. Αν ο απολυόμενος κατά το χρόνο δοκιμασίας του καταδικασθεί για κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο, η απόλυση αίρεται και εφαρμόζεται το άρθρο 132.

7. Αν μετά την απόλυση παρέλθει ο χρόνος δοκιμασίας τον οποίο όρισε η απόφαση χωρίς να γίνει ανάκληση, η ποινή θεωρείται ότι εκτίθηκε.

8. Αρμόδιο για την απόλυση του ανήλικου και την ανάκληση της υπό όρο απόλυσης είναι το Τριμελές Δικαστήριο Ανηλίκων στο Πλημμελειοδικείο του τόπου όπου εκτίεται ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.

9. Αν ανήλικος κατά τη διάρκεια του περιορισμού του σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων για έγκλημα του άρθρου 5 του ν. 1729/1987, όπως ισχύει, ή για έγκλημα που φέρεται ότι τελέστηκε για να διευκολυνθεί η χρήση ναρκωτικών ουσιών, παρακολούθησε επιτυχώς εγκεκριμένο συμβουλευτικό πρόγραμμα και υπάρχει δήλωση από τον υπεύθυνο αναγνωρισμένου προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης ότι γίνεται δεκτός σε αυτό, η παρακολούθηση αυτή συνιστά σπουδαίο λόγο για πρόωρη απόλυση υπό όρο με την έννοια της παραγράφου 3. Οι υπεύθυνοι του εκτός καταστήματος προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν ανά δίμηνο τη δικαστική αρχή για τη συνεπή παρακολούθηση του προγράμματος από τον εν λόγω ανήλικο ή για την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος και χωρίς καθυστέρηση για την αδικαιολόγητη διακοπή της παρακολούθησής του. Στην περίπτωση διακοπής ανακαλείται η υπό όρο απόλυση.

10. Αν η αίτηση για απόλυση υπό όρο δεν γίνει δεκτή, νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί μετά δύο μήνες από την απόρριψη, εκτός αν υπάρχουν νέα στοιχεία.»

11. Το άρθρο 130 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 130 – Εκδίκαση μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους

1. Αν ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του τέλεσε αξιόποινη πράξη και εισάγεται σε δίκη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου

έτους, το δικαστήριο μπορεί, αντί για περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, να επιβάλει την ποινή που προβλέπεται για την πράξη που τελέστηκε, ελαττωμένη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 83. Τούτο γίνεται, αν το δικαστήριο κρίνει ότι, αν και ο ποινικός σφραγισμός του ανηλίκου είναι αναγκαίος, δεν είναι όμως σκόπιμος ο περιορισμός του σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.

2. Οι στερητικές της ελευθερίας ποινές που επιβλήθηκαν σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο δεν συνεπάγονται σε καμία περίπτωση τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων ή την παραπομπή σε κατάστημα εργασίας.»

12. Το άρθρο 131 του Ποινικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

«Άρθρο 131 – Έναρξη εκτέλεσης της απόφασης μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους.

1. Αν ο καταδικασμένος σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων συμπλήρωσε το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, πριν αρχίσει η εκτέλεση της απόφασης, το δικαστήριο που δίκασε, αν κρίνει ότι ο περιορισμός αυτός δεν είναι σκόπιμος, μπορεί να τον αντικαταστήσει με την ποινή που προβλέπεται στο προηγούμενο άρθρο.

2. Αν ο καταδικασμένος συμπλήρωσε το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας του, η αντικατάσταση του περιορισμού κατά την παράγραφο 1 είναι υποχρεωτική.

3. Οι παράγραφοι 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου ισχύουν και στις περιπτώσεις του άρθρου αυτού.»

13. Το άρθρο 132 του Ποινικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

«Άρθρο 132 – Συρροή

1. Αν ο κρατούμενος σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων διαπράξει αξιόποινη πράξη πριν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του ή, αν συντρέξει άλλη περίπτωση συρροής κατά το άρθρο 97, το δικαστήριο επαυξάνει την ποινή που του είχε καθορίσει με την προηγούμενη απόφασή του χωρίς να υπερβεί τα όρια του άρθρου 54.

2. Αν ο κρατούμενος σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων διαπράξει αξιόποινη πράξη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας του:

α) Εφόσον η ποινή που προσδιορίστηκε για την πράξη αυτή είναι πρόσκαιρη κάθειρξη, το δικαστήριο επιβάλλει συνολική ποινή κάθειρξης επαυξημένη. Η επαύξηση της κάθειρξης δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το ήμισυ της ποινής που είχε καθορίσει η προηγούμενη απόφαση του δικαστηρίου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 94 παρ. 1.

β) Αν η ποινή που επιβλήθηκε για τη νέα πράξη είναι ηπιότερη από την πρόσκαιρη κάθειρξη, το δικαστήριο επαυξάνει την ποινή που είχε καθορίσει με προηγούμενη απόφαση, όχι όμως πέρα από το ανώτατο όριο περιορισμού, το οποίο ορίζεται στο άρθρο 54.»

14. Το άρθρο 133 του Ποινικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

«Άρθρο 133 – Νεαροί ενήλικες

Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83) σε όποιον, κατά το χρόνο που τέλεσε αξιόποινη πράξη, είχε συμπληρώσει το δέκατο όγδοο, όχι

όμως και το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας του. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 130.»

Άρθρο 2

1. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 18 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Κάθε πράξη που τιμωρείται με φυλάκιση ή με χρηματική ποινή ή με περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων είναι πλημμέλημα.»

2. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 51 του Ποινικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

«1. Ποινές στερητικές της ελευθερίας είναι η κάθειρξη, η φυλάκιση, ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, ο περιορισμός σε ψυχιατρικό κατάστημα και η κράτηση.»

3. Το άρθρο 54 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 54 – Περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων

Η διάρκεια του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων δεν υπερβαίνει τα είκοσι ούτε είναι μικρότερη από πέντε έτη, αν για την πράξη που τελέστηκε ο νόμος απειλεί ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτερη από δέκα έτη. Σε κάθε άλλη περίπτωση το ελάχιστο όριο διάρκειας του περιορισμού είναι έξι μήνες και το ανώτερο δέκα έτη.»

4. Το πέμπτο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 105 του Ποινικού Κώδικα καταργείται.

5. Η περίπτωση γ' του άρθρου 114 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

« γ) η φυλάκιση, η χρηματική ποινή και ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων (άρθρο 54) μετά δέκα έτη».

6. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 360 του Ποινικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

«1. Όποιος, ενώ έχει υποχρέωση εποπτείας ανηλίκου νεότερου από δεκαοκτώ ετών παραλείπει να τον παρεμποδίσει από την τέλεση αξιόποινης πράξης ή από το να επιδιώκεται στην πορνεία, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους, αν δεν συντρέχει περίπτωση να τιμωρηθεί αυστηρότερα με άλλη διάταξη.»

7. Η περίπτωση β' του άρθρου 409 του Ποινικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

« β) όποιος παραδίδει ή προμηθεύει σε άλλους πρόσωπα ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών ή που έχουν υπερβεί αυτή την ηλικία, είναι όμως σωματικώς ή διανοητικώς ανάπηρα, για να προκαλούν με τη νεαρή τους ηλικία ή με την τυχόν σωματική ή διανοητική ασθένεια ή αναπηρία τους τον οίκτο ή την περιέργεια του κοινού για χρηματικό όφελος δικό του ή άλλου.»

Άρθρο 3

Η παράγραφος 1 του άρθρου 13 του ν. 2331/1995 καταργείται και επανέρχεται σε ισχύ το άρθρο 17 του ν. 2298/1995.

Άρθρο 4

1. Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

«Στα πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πατρών ο εισαγγελέας εφετών ορίζει, ειδικά για την άσκηση της ποινικής δίωξης κατά ανηλίκων, έναν εισαγγελέα πρωτοδικών και τον αναπληρωτή του.»

2. Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται άρθρο 45Α, που έχει ως εξής:

«Άρθρο 45Α: Αποχή από ποινική δίωξη ανηλίκου

1. Αν ανήλικος τελέσει αξιόποινη πράξη, η οποία είναι πταίσμα ή πλημμέλημα, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει από την άσκηση της ποινικής δίωξης αν κρίνει, ερευνώντας τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη και την όλη προσωπικότητα του ανηλίκου, ότι η άσκησή της δεν είναι αναγκαία για να συγκρατηθεί ο ανήλικος από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων.

2. Στον ανήλικο μπορεί να επιβληθούν με διάταξη του εισαγγελέα ένα ή περισσότερα από τα αναμορφωτικά μέτρα που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' έως και ια' του άρθρου 122 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και η καταβολή χρηματικού ποσού μέχρι 1.000 ευρώ σε μη κερδοσκοπικό ή κοινωνικό νομικό πρόσωπο. Με την ίδια διάταξη ορίζεται και η προθεσμία συμμόρφωσης. Αν ο ανήλικος συμμορφωθεί με τα μέτρα και τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν, ο εισαγγελέας ενεργεί σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο άρθρο 43 παρ. 2. Σε αντίθετη περίπτωση ο εισαγγελέας κινεί την ποινική δίωξη σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 1.»

3. Το άρθρο 113 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 113 - Δικαστήριο Ανηλίκων

1. Τα δικαστήρια ανηλίκων δικάζουν τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανηλίκους ηλικίας από δεκατριών μέχρι και του δέκατου όγδοου έτους συμπληρωμένου, με τις παρακάτω διακρίσεις:

Α. Το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει: α) τις πράξεις που τελούνται από ανηλίκους, εκτός από εκείνες που δικάζονται από το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων, β) τα πταίσματα που τελούνται από ανηλίκους στην έδρα του πρωτοδικείου και γ) τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του πταισματοδικείου για ανηλίκους.

Το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων επιβάλλει επίσης τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα που ορίζονται από τον Ποινικό Κώδικα για ανηλίκους που δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας τους.

Β. Το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανηλίκους, για τις οποίες η ποινή περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων που πρέπει να επιβληθεί σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα είναι τουλάχιστον πέντε ετών.

Γ. Το εφετείο ανηλίκων δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων των μονομελών και τριμελών δικαστηρίων ανηλίκων που λειτουργούν στα πλημμελειοδικεία.

2. Το άρθρο 119 εφαρμόζεται αναλόγως στις περιπτώσεις των εδαφίων Α και Β της προηγούμενης παραγράφου.»

4. Η παράγραφος 5 του άρθρου 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«5. Η παράγραφος 3 του παρόντος εφαρμόζεται και για ανήλικο κατηγορούμενο που έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του, εφόσον η πράξη για την οποία κατηγορείται απειλείται στο νόμο με ποινή κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών. Η αδυναμία παροχής

εγγύησης δεν επιτρέπεται να οδηγήσει από μόνη της σε προσωρινή κράτηση.»

5. Οι περιπτώσεις δ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 489 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίστανται ως εξής:

«δ) κατά της απόφασης του μονομελούς και τριμελούς δικαστηρίου ανηλίκων, με την οποία καταδικάστηκε ο ανήλικος σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων,

ε) κατά της απόφασης του μονομελούς ή τριμελούς δικαστηρίου ανηλίκων με την οποία ο ανήλικος που κατά την τέλεση της πράξης είχε συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος, δικάστηκε όμως μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας του, καταδικάστηκε κατά το άρθρο 130 του Ποινικού Κώδικα σε ποινή στερητική της ελευθερίας μεγαλύτερη από τις ποινές που προβλέπονται στα εδάφια β' και γ'».

6. Στο άρθρο 549 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται παράγραφος 5 που έχει ως εξής:

«5. Για την εκτέλεση των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων φροντίζει αυτεπαγγέλτως ο αρμόδιος εισαγγελέας ανηλίκων. Επίσης, επιβλέπει την εφαρμογή των αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων, καθώς και τον περιορισμό σε ειδικά καταστήματα κράτησης νέων.»

7. Το άρθρο 565 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 565 – Αμφιβολίες σχετικά με το είδος ή τη διάρκεια της ποινής

Κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση σχετικά με την εκτελεστότητα της απόφασης και το είδος ή τη διάρκεια της ποινής λύεται από το δικαστήριο των πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή. Το ίδιο ισχύει και σε περίπτωση περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων. Κατά της απόφασης αυτής επιτρέπεται να ασκηθεί αναίρεση από τον εισαγγελέα και από τον καταδικασμένο.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Άρθρο 5

1. Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 8 του ν.1729/1987 (ΦΕΚ 144 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

«8. Με ισόβια κάθειρξη και με χρηματική ποινή είκοσι εννέα χιλιάδων τετρακοσίων δώδεκα (29.412) ευρώ μέχρι πεντακοσίων ογδόντα οκτώ χιλιάδων διακοσίων τριάντα πέντε (588.235) ευρώ τιμωρείται ο παραβάτης των άρθρων 5, 6 και 7, αν είναι υπότροπος ή ενεργεί κατ'επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή ενεργεί με σκοπό να προκαλέσει τη χρήση ναρκωτικών ουσιών από ανηλίκους ή χρησιμοποιεί με οποιονδήποτε τρόπο ανήλικα πρόσωπα κατά την τέλεση των παραπάνω πράξεων ή μετέρχεται κατά την τέλεση των πράξεων αυτών ή προς το σκοπό διαφυγής του τη χρήση όπλων ή οι περιστάσεις μαρτυρούν ότι είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος.»

2. Ο τίτλος του άρθρου 12 του ν. 1729/1987 αντικαθίσταται ως εξής: «Χρήση ναρκωτικών ουσιών».

3. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 12 του ν. 1729/1987, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 2161/1993, αντικαθίσταται ως εξής:

«Όποιος για δική του αποκλειστική χρήση προμηθεύεται ή κατέχει με οποιονδήποτε τρόπο ναρκωτικά σε πο-

σότητα, που αποδεδειγμένα εξυπηρετεί αποκλειστικά τις δικές του ανάγκες ή κάνει χρήση τους ή καλλιεργεί φυτά κάνναβης σε αριθμό ή έκταση που δικαιολογούνται μόνο για δική του αποκλειστική χρήση, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.»

4. Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 12 του ν. 1729/1987, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 2161/1993, αντικαθίσταται ως εξής:

«Με αποφάσεις του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μπορεί να προσδιορίζονται τα όρια ποσότητας της κάθε επί μέρους ναρκωτικής ουσίας, που θεωρείται ότι καλύπτει τις ανάγκες ενός χρήστη, έστω και εξαρτημένου, για ορισμένο χρόνο.»

5. Η παράγραφος 2 του άρθρου 12 του ν. 1729/1987, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 2161/1993, καταργείται και στη θέση της τίθεται νέα παράγραφος που έχει ως εξής:

«2. Καταδικαστικές αποφάσεις της προηγούμενης παραγράφου δεν καταχωρίζονται στα αντίγραφα των δελτίων ποινικού μητρώου, εκτός αν μέσα σε πέντε χρόνια από τη δημοσίευση της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης επακολουθήσει αμετάκλητη καταδίκη για την ίδια πράξη.»

6. Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 12 του ν. 1729/1987, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του ν. 2721/1999, αντικαθίσταται ως εξής:

«Αν συντρέχει διακεκριμένη περίπτωση από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 6 ή επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 8, η διάταξη του πρώτου εδαφίου δεν εφαρμόζεται.»

7. Το τέταρτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 14 του ν. 1729/1987, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 του ν. 2161/1993, αντικαθίσταται ως εξής:

«Την εισαγωγή του δράστη σε Ειδικό Θεραπευτικό κατάνστημα ή Ειδικό Τμήμα Καταστήματος Κράτησης, που λειτουργεί υπό την ευθύνη αναγνωρισμένου κατά νόμο φορέα, μπορεί να διατάξει και ο ανακριτής με σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 13 παράγραφος 1.»

8. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 14 του ν. 1729/1987, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 του ν. 2161/1993, αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Όποιος καταδικάστηκε σε ποινή φυλακίσεως και υποβάλλεται σε θεραπευτικό πρόγραμμα κατά την προηγούμενη παράγραφο, μπορεί με βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών του τόπου της κράτησης, μετά από γνώμη του επιστημονικού συμβουλίου του Ειδικού Θεραπευτικού Καταστήματος ή του υπευθύνου του Ειδικού Τμήματος του Καταστήματος Κράτησης, να απολυθεί υπό όρο και πριν από τη συμπλήρωση του απαιτούμενου κατά τα άρθρα 105 επ. Π.Κ. χρόνου, εφόσον έχει παρακολουθήσει με επιτυχία το πρόγραμμα απεξάρτησης.»

9. Το άρθρο 15 του ν. 1729/1987 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Σε περίπτωση καταδίκης για παράβαση των άρθρων 5, 6, 7, 8 και 9, το δικαστήριο μπορεί να διατάσσει την απαγόρευση άσκησης του επαγγέλματος του δράστη για ένα (1) μέχρι πέντε (5) έτη, εφόσον κρίνει ότι η παράβαση έχει σχέση με το επάγγελμά του. Οι διατάξεις που προβλέπουν πειθαρχικές ή διοικητικές κυρώσεις δεν θίγονται.

2. Η απαγόρευση της άσκησης του επαγγέλματος αρχίζει από τη λήξη της στερητικής της ελευθερίας ποινής. Αν, εκτός από ποινή, έχει επιβληθεί και μέτρο ασφαλείας, η απαγόρευση αρχίζει από τη λήξη του μέτρου.

3. Για όσο χρόνο διαρκεί η απαγόρευση άσκησης του επαγγέλματος, εκείνος στον οποίο έχει επιβληθεί, δεν μπορεί να ασκήσει το επάγγελμα αυτό ή να λειτουργήσει το κατάστημα ή το γραφείο του, ούτε προσωπικώς ούτε μέσω άλλου ή για λογαριασμό τρίτου. Σε περίπτωση παράβασης της απαγόρευσης αυτής ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα (1) έτος και με χρηματική ποινή.»

10. Το άρθρο 17 του ν. 1729/1987 αντικαθίσταται ως εξής:

« 1. Σε κάθε περίπτωση καταδίκης σε ποινή κάθειρξης για παράβαση του νόμου αυτού, το δικαστήριο, αν κρίνει ότι η διαμονή του καταδικασμένου σε ορισμένους τόπους δημιουργεί κινδύνους για τον ίδιο ή για τρίτους, μπορεί να διατάξει την απαγόρευση της διαμονής του στους τόπους αυτούς για χρονικό διάστημα ενός (1) μέχρι πέντε (5) ετών.

2. Για αλλοδαπούς που καταδικάζονται για παράβαση του νόμου αυτού σε ποινή κάθειρξης το δικαστήριο διατάσσει την ισόβια απέλασή τους από τη χώρα, εκτός αν συντρέχουν σπουδαίοι λόγοι, ιδίως οικογενειακοί, που δικαιολογούν την παραμονή τους, οπότε ισχύουν και γι' αυτούς οι ρυθμίσεις της παραγράφου 1. Για την εκτέλεση της απέλασης εφαρμόζεται το άρθρο 74 του Π.Κ. με επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων που περιλαμβάνονται σε διεθνείς συμβάσεις, οι οποίες έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα.»

11. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 21 του ν. 1729/1987 προστίθεται περίπτωση δ' που έχει ως εξής:

«δ) Σε περίπτωση αντικατάστασης της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους, το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μπορεί, μεταξύ των όρων, να συμπεριλάβει και την παρακολούθηση θεραπευτικού προγράμματος συντήρησης και απεξάρτησης του αιτούντος, εφόσον έχει γίνει δεκτός από εγκεκριμένο προς τούτο φορέα.»

Άρθρο 6

1. Το τέταρτο εδάφιο της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

«Τα παραπάνω δεν εφαρμόζονται για τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα 299, 306, 309, 310, 311, 312, 322, 323, 324, 336, 374 εδ. α' και β' και 380 του Ποινικού Κώδικα και του άρθρου 2 του νόμου αυτού, όπου δε στην παράγραφο αυτή αναφέρονται εγκλήματα του πρώτου εδαφίου, νοείται πάντα ως ισχύουσα και η ανωτέρω εξαίρεση από την εφαρμογή του.»

2. Το τρίτο και τέταρτο εδάφιο της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του ν. 2331/1995 αντικαθίστανται ως εξής:

«Η υποβολή σε θεραπευτική αγωγή εγκεκριμένου κατά νόμο θεραπευτικού προγράμματος συντήρησης και απεξάρτησης αποτελεί σημαντικό αίτιο αναβολής της δίκης, κατά την έννοια του άρθρου 349 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής αγωγής αναστέλλεται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 113 παρ. 3 του Ποινικού Κώδικα, η παραγραφή οποιουδήποτε εγκλήματος του θεραπευομένου.»

3. Το έβδομο εδάφιο της περίπτωσης δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του ν. 2331/1995, όπως το εδάφιο αυτό προστέθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 9 του ν.2721/1999, αντικαθίσταται ως εξής:

«Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, με την έγκριση του εισαγγελέα εφετών, αναστέλλει την εκτέλεση ποινής προσώπου που παρακολουθεί εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα συντήρησης και απεξάρτησης εφόσον οι ποινές αυτές αφορούν πράξεις που περιλαμβάνονται στην περίπτωση α' και φέρεται ότι τελέστηκαν πριν από την εισαγωγή του διωκόμενου στο παραπάνω πρόγραμμα, εφόσον βεβαιώνεται από τον υπεύθυνο του θεραπευτικού αυτού προγράμματος η συνεπής παρακολούθησή του εκ μέρους του διωκόμενου.»

4. Στο τέλος του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης θ' της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του ν. 2331/1995 προστίθενται οι λέξεις «εφόσον έχει εκτίσει τουλάχιστον το 1/5 της ποινής».

5. Το δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης θ' της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του ν. 2331/1995 αντικαθίσταται ως εξής:

«Οι υπεύθυνοι του προγράμματος έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν την πρώτη ημέρα κάθε δεύτερου μήνα τη δικαστική αρχή και να συμπληρώνουν ειδικό δελτίο, στο οποίο αναφέρεται ρητά η συνεχής παρακολούθηση, η συναφής πρόοδος, η σταθεροποίηση και η επιτυχής ολοκλήρωσή του, καθώς και η αδικαιολόγητη διακοπή του.»

6. Όπου στο κείμενο του άρθρου 21 του ν. 2331/1995 υπάρχει ο όρος «ψυχική απεξάρτηση» αντικαθίσταται με τον όρο «συντήρηση και απεξάρτηση» και ο όρος «αποθεραπεία» με τον όρο «σταθεροποίηση και βελτίωση».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' **Λοιπές διατάξεις**

Άρθρο 7

1. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 245 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ισχύει, προστίθεται τρίτο εδάφιο που έχει ως εξής:

«Πρόταση επίσης στο δικαστικό συμβούλιο γίνεται και όταν ο εισαγγελέας εφετών, στον οποίο υποβάλλεται μετά την προανάκριση η δικογραφία, που αφορά πρόσωπα ιδιαιτούσης δωσιδικίας, αρμοδιότητας τριμελούς εφετείου, κρίνει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο και παραγγέλλει την εισαγωγή της υποθέσεως στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο.»

2. Μετά την παράγραφο 2 του άρθρου 308 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ισχύει, προστίθεται νέα παράγραφος με αριθμό 3 που έχει ως εξής:

«3. Η κύρια ανάκριση στα πλημμελήματα περατώνεται και με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου με διαταγή του εισαγγελέα, εφόσον υπάρχει η σύμφωνη γνώμη του ανακριτή. Σ' αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται και η διάταξη του άρθρου 322. Ο εισαγγελέας εφετών έχει δικαίωμα, αν δεχτεί την προσφυγή, να διατάξει είτε να υποβληθεί η προσφυγή στο συμβούλιο είτε να συμπληρωθεί η ανάκριση, που περατώνεται με βούλευμα του συμβουλίου. Η παρ. 2 του άρθρου 245 εφαρμόζεται αναλόγως. Το συμβούλιο πλημμελειοδικών αποφαινεται αμετακλήτως αν θα συνεχιστεί ή όχι η προσωρινή κράτηση.»

Οι παράγραφοι 3 και 4 του ίδιου άρθρου (308) αναριθμούνται σε 4 και 5 αντιστοίχως.

3. Από την περίπτωση στ' υπό στοιχείο Β' του άρθρου 114 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ισχύει, απαλείφεται η φράση «του άρθρου 42 και» και από το έκτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 349 του ίδιου Κώδικα (Κ.Π.Δ.), όπως ισχύει, απαλείφονται οι λέξεις «ή του συμβουλίου».

4. Στο άρθρο 416 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται παράγραφος 3, που έχει ως εξής:

«Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και για τον απόντα κατηγορούμενο που καταδικάστηκε ανεκκλήτως κατά την κοινή διαδικασία, εφόσον δεν είχε κλητευθεί νομίμως ή είχε καταβάλει το πρόστιμο για την παράβαση που καταμηνύθηκε πριν από την εκδίκαση της υπόθεσης.»

Άρθρο 8

1. Ανεκτέλεστες ποινές φυλάκισης που έχουν επιβληθεί για πλημμελήματα με δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες κατέστησαν αμετάκλητες πριν από την 1η Ιανουαρίου 1998 και δεν έχουν μετατραπεί σε χρηματικές, μετατρέπονται σε χρηματικές ποινές, ύστερα από αίτηση του καταδικασθέντος που υποβάλλεται αυτοπροσώπως ή με πληρεξούσιο στον αρμόδιο για την εκτέλεση των ποινών εισαγγελέα μέσα σε αποκλειστική προθεσμία έξι μηνών από τη δημοσίευση του νόμου αυτού. Η μετατροπή αποκλείεται, αν η ποινή φυλάκισης έχει περιληφθεί σε συνολική ποινή κάθειρξης που εξακολουθεί να ισχύει.

2. Για τη μετατροπή της ποινής αποφασίζει αμετακλήτως το δικαστήριο που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση ύστερα από κλήτευση του αιτούντος, σύμφωνα με τα άρθρα 155 έως 161 και 166 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Μπορεί όμως ο αιτών να παραιτηθεί από την κλήτευση, καθώς επίσης και να εκπροσωπηθεί από συνήγορο, εφόσον προβεί σε σχετική δήλωση στην αίτησή του ή σε μεταγενέστερο έγγραφο προς τον εισαγγελέα ή το δικαστήριο.

3. Μετά την υποβολή της αίτησης, που προβλέπεται στο εδάφιο α', δεν επιτρέπεται η άσκηση οποιουδήποτε τακτικού ή εκτάκτου ενδίκου μέσου κατά της απόφασης που επέβαλε την ποινή ή η άσκηση αίτησης ακύρωσεως της διαδικασίας ή της αποφάσεως και εφόσον ασκηθεί κηρύσσεται απαράδεκτο, σύμφωνα με το άρθρο 476 παρ.1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 9

1. Στη θέση του άρθρου 675 Α του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που καταργήθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 32 του ν. 2172/1993, τίθεται νέο ταυτόριθμο άρθρο, το οποίο έχει ως εξής:

«Άρθρο 675Α. Το άρθρο 669 εφαρμόζεται και στην αναίρεση.»

2. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 21 του άρθρου 20 του ν. 2738/1999 (ΦΕΚ 180 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

«Σύζυγος ή τα τέκνα Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι φονεύθηκαν ή τραυματίστηκαν σοβαρώς συνεπεία τρομοκρατικής πράξης, είτε αυτή στρεφόταν εναντίον τους είτε εναντίον άλλων, προσλαμβάνονται στο Δημόσιο και στα νομικά πρόσωπα της παρ.1 του άρθρου 14 του ν. 2190/

1994, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ.1 του άρθρου 1 του ν. 2527/1997, καθώς και στους φορείς της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 2527/1997, καθ' υπέρβαση του προβλεπόμενου από την προκήρυξη αριθμού θέσεων, εφόσον: α) επιτύχουν σε γραπτό διαγωνισμό ή β) κατατάσσονται σε πίνακα προτεραιότητας, σε σειρά πέραν του αριθμού των διοριστέων.»

Άρθρο 10

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από η δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 16 Σεπτεμβρίου 2003

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Ν. Χριστοδουλάκης

Κ. Σκανδαλίδης

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Κ. Στεφανής

Φ. Πετσάλνικος

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

(άρθρο 75 παρ. 3 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου «Αναμόρφωση της ποινικής νομοθεσίας ανηλίκων και άλλες διατάξεις»

Από τις διατάξεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

Α. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού

Ετήσια δαπάνη από την: i) καταβολή αμοιβών για τη διενέργεια εργαστηριακής εξέτασης ανηλίκων χρηστών ναρκωτικών, προ της επιβολής από το δικαστήριο θεραπευτικών μέτρων, κατά τις διατάξεις του άρθρου 123 του Π.Κ.· (άρθρο 1 παρ. 4)

ii) ανάθεση της εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης ανηλίκων στους οποίους έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων· (άρθρο 1 παρ. 3)

iii) διοργάνωση συμβουλευτικών θεραπευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ανήλικους στους οποίους έχουν επιβληθεί θεραπευτικά μέτρα. (άρθρο 1 παρ. 4)

Η εν λόγω δαπάνη θα καλύπτεται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Β. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού των νομικών προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994.

Ενδεχόμενη δαπάνη από τυχόν πρόσληψη στο Δημό-

σιο ή στα ανωτέρω νομικά πρόσωπα συζύγων ή τέκνων Ελλήνων πολιτών, που τραυματίζονται σοβαρά συνεπεία τρομοκρατικής πράξης, καθ' υπέρβαση του προβλεπόμενου από την προκήρυξη αριθμού θέσεων.

(άρθρο 9 παρ. 3)

Η εν λόγω δαπάνη θα καλύπτεται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού των οικείων Υπουργείων και λοιπών φορέων της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994.

Γ. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. α' βαθμού και του Ο.Α.Ε.Δ.

Ενδεχόμενη δαπάνη από τη: i) διοργάνωση κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ανηλίκους στους οποίους έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα,

ii) φοίτηση των ανωτέρω σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης,

iii) παρακολούθηση, ομοίως από τους προαναφερόμενους, ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής.

(άρθρο 1 παρ. 3)

Η εν λόγω δαπάνη θα καλύπτεται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού των οικείων Υπουργείων, Ο.Τ.Α. α' βαθμού και του Ο.Α.Ε.Δ., κατά περίπτωση.

Αθήνα, 16 Σεπτεμβρίου 2003

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ν. Χριστοδουλάκης

Φ. Πετσάλνικος

Αριθμ. 182 / 7 / 2003

ΕΚΘΕΣΗ

Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους
(άρθρο 75 παρ. 1 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Αναμόρφωση της ποινικής νομοθεσίας ανηλίκων και άλλες διατάξεις»

Με τις διατάξεις του ανωτέρω νομοσχεδίου, τροποποιούνται διατάξεις: α) του Ποινικού Κώδικα περί ανηλίκων, β) του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, γ) του ν. 1729/1987 περί ναρκωτικών και ρυθμίζονται διάφορα άλλα θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Ειδικότερα:

Ι. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

1. Τροποποιούνται – συμπληρώνονται οι διατάξεις του όγδοου κεφαλαίου του Ποινικού Κώδικα (Π.Κ.), το οποίο φέρει εφεξής τον τίτλο: «Ειδικές διατάξεις για ανηλίκους» και προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

α.ι) Επαναπροσδιορίζεται η έννοια του ανηλίκου, για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων και καταργείται η υφιστάμενη διάκριση των ανηλίκων σε παιδιά και εφήβους.

ii) Ορίζεται ότι οι ανήλικοι υποβάλλονται εναλλακτικά σε περιορισμό σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων.

β.ι) Επανακαθορίζονται τα αναμορφωτικά μέτρα, που επιβάλλονται στους ανήλικους, με την προσθήκη σ' αυτά και :

α) της παροχής κοινωφελούς εργασίας, β) της παρακολούθησης κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς, καθώς και ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής, γ) της φοίτησης σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης,

δ) της αποζημίωσης του θύματος κ.λπ..

Ορισμένα από τα προβλεπόμενα αναμορφωτικά μέτρα μπορεί να επιβάλλονται αθροιστικά σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

ii) Ο καθορισμός της μέγιστης διάρκειας του επιβαλλόμενου αναμορφωτικού μέτρου γίνεται με τη σχετική δικαστική απόφαση.

γ.ι) Επανακαθορίζονται (διευρύνονται) οι περιπτώσεις στις οποίες επιβάλλονται θεραπευτικά μέτρα σε ανήλικους, στα οποία προστίθενται και: α) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανήλικου στους γονείς, στους επιτρόπους του ή σε ανάδοχη οικογένεια, β) η ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων και γ) η παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος.

ii) Για την επιβολή των προαναφερόμενων μέτρων απαιτείται εφεξής διάγνωση και γνωμοδότηση από εξειδικευμένη ομάδα ιατρών ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ιατρικών κέντρων υγείας ή κρατικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων, στις περιπτώσεις δε της παρ. 3 του άρθρου 123 Π.Κ., το δικαστήριο διατάσσει και εργαστηριακή εξέταση του ανήλικου παραβάτη και ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη (άρθρο 13 παρ. 2 του ν. 1729/1987).

δ.ι) Παρέχεται η δυνατότητα στο δικαστήριο να αντικαθιστά τα αναμορφωτικά μέτρα με θεραπευτικά, μετά από γνωμοδότηση της προαναφερόμενης ομάδας ειδικών.

ii) Το δικαστήριο, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, ελέγχει τη συνδρομή των προϋποθέσεων αντικατάστασης ή άρσης των αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων.

ε.ι) Μειώνεται, από το 21ο στο 18ο έτος, η ηλικία του ανήλικου, μετά τη συμπλήρωση της οποίας παύουν αυτοδίκαια τα αναμορφωτικά μέτρα, που του έχουν επιβληθεί από το δικαστήριο.

ii) Παρέχεται η δυνατότητα παράτασης των αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων, η εφαρμογή των οποίων, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να επεκταθεί πέραν του 21ου έτους της ηλικίας του ανήλικου παραβάτη.

στ. Επανακαθορίζονται τα όρια ηλικίας των ανηλίκων, για το μη καταλογισμό σε αυτούς των αξιόποινων πράξεων που διέπραξαν ή την επιβολή μόνο αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων, κατά περίπτωση.

ζ. Στην απόφαση του δικαστηρίου, η οποία επιβάλλει τον περιορισμό του ανήλικου σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων, ορίζεται επακριβώς ο χρόνος παραμονής του ανήλικου στο κατάστημα αυτό.

η. Επανακαθορίζονται τα αναμορφωτικά μέτρα τα οποία εφαρμόζονται, στην περίπτωση που η τελεσθείσα από τον ανήλικο πράξη συνιστά πταίσμα.

θ.ι) Προσδιορίζονται εκ νέου (επί το ηπιότερο) οι προϋποθέσεις για την υπό όρο απόλυση ανηλίκων και προ-

βλέπεται ότι η διάρκεια της δοκιμασίας της υπό όρο απόλυσης, δεν μπορεί να υπερβαίνει το υπόλοιπο της ποινής.

ii) Προσδιορίζονται, επίσης, συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις που μπορεί να επιβληθούν, κατά τη δοκιμαστική περίοδο, σε απολυόμενους υπό όρο ανήλικους. Ειδικά για τους απολυόμενους αλλοδαπούς, μπορεί να διαταχθεί και η απέλασή τους, πλην των οριζόμενων εξαιρέσεων.

iii) Προβλέπεται ότι η επιτυχής παρακολούθηση εγκριμένου συμβουλευτικού προγράμματος, από ανήλικους που τελούν υπό περιορισμό σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων, για έγκλημα του άρθρου 5 του ν. 1729/1987 ή για έγκλημα που φέρεται ότι τελέστηκε για να διευκολυνθεί η χρήση ναρκωτικών ουσιών, συνιστά σπουδαίο λόγο για πρόωγη απόλυση υπό όρο.

iv) Τίθεται χρονικός περιορισμός για την υποβολή νέας αίτησης για την υπό όρο απόλυση ανήλικου, σε περίπτωση μη αποδοχής σχετικής αίτησης.

ι. Προσαρμόζονται στις εισαγόμενες, με το νομοσχέδιο, νέες ρυθμίσεις συγκεκριμένες διατάξεις του Π.Κ. και του ν. 2298/1995.

(άρθρα 1-3)

2. Τροποποιούνται – συμπληρώνονται ορισμένες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (Κ.Π.Δ.) και προβλέπονται τα εξής:

α. Στα Πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πατρών αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης κατ' ανηλίκων ορίζεται εισαγγελέας πρωτοδικών.

β. Εισάγεται νέα ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση τέλεσης από ανήλικο αξιόποινων πράξεων, που τιμωρούνται ως πταίσμα ή πλημμέλημα, ο εισαγγελέας μπορεί να απέχει από την άσκηση ποινικής δίωξης, εάν κρίνει ότι αυτή δεν είναι αναγκαία για να συγκρατηθεί ο ανήλικος από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων.

Στην περίπτωση αυτή προβλέπεται η επιβολή συγκεκριμένων αναμορφωτικών μέτρων, καθώς και η καταβολή, σε μη κερδοσκοπικό ή κοινωφελές νομικό πρόσωπο, χρηματικού ποσού μέχρι 1.000 ευρώ.

γ. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων ανηλίκων.

δ. Προβλέπεται ότι η αδυναμία παροχής εγγύησης εκ μέρους των ανηλίκων, δεν αρκεί από μόνη της, για την επιβολή σε βάρος τους προσωρινής κράτησης, αντί περιοριστικών όρων.

ε. Ρυθμίζονται θέματα άσκησης έφεσης από τον κατηγορούμενο και τον εισαγγελέα, κατ' αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων.

στ. Ανατίθενται στον εισαγγελέα ανηλίκων: i) η μέριμνα για την εκτέλεση των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων, ii) η επίβλεψη της εφαρμογής των αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων και του περιορισμού σε ειδικά καταστήματα κράτησης νέων.

ζ. Επεκτείνεται η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 565 Κ.Π.Δ., για την επίλυση αμφιβολιών ή αντιρρήσεων, σχετικά με την εκτελεστικότητα της απόφασης περιορισμού ανηλίκων σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, καθώς και με το είδος και τη διάρκεια της ποινής αυτής, από το δικαστήριο των πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή.

(άρθρο 4)

II. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Με τις διατάξεις του εν λόγω κεφαλαίου τροποποιούνται – συμπληρώνονται ορισμένες διατάξεις της κείμε-

νης νομοθεσίας περί ναρκωτικών. Ειδικότερα ορίζονται μεταξύ άλλων και τα εξής:

1.α. Αναπροσαρμόζονται και εκφράζονται σε ευρώ τα όρια της χρηματικής ποινής, που επιβάλλεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 8 του ν.1729/1987. Η χρηματική αυτή ποινή κυμαίνεται εφεξής από 29.412 μέχρι 588.235 ευρώ, από 10.000.000 δραχ. (29.347 ευρώ) μέχρι 200.000.000 δραχ. (586.940 ευρώ) που είναι σήμερα.

β. Καθορίζεται η διάρκεια της επιβαλλόμενης, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 1729/1987, ποινής φυλάκισης (μέχρι ένα έτος), σε χρήστες ναρκωτικών.

γ. Ορίζεται ότι δεν καταχωρούνται στα αντίγραφα των δελτίων ποινικού μητρώο καταδικαστικές αποφάσεις για προμήθεια, κατοχή μικροποσοτήτων ναρκωτικών ή χρήση αυτών, εκτός αν επακολουθήσει αμετάκλητη καταδίκη για την ίδια πράξη, εντός πενταετίας από της δημοσίευσής της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης.

δ. Για τα εγκλήματα, που προβλέπονται από το ν. 1729/1987, και σε περίπτωση αντικατάστασης της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους, το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μπορεί να περιλάβει μεταξύ των όρων αυτών και την παρακολούθηση θεραπευτικού προγράμματος συντήρησης και απεξάρτησης. (άρθρο 5)

2. Προβλέπεται ότι, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, αναστέλλει, σε κάθε περίπτωση και υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις, την εκτέλεση ποινής προσώπου, που παρακολουθεί εγκεκριμένο θεραπευτικό πρόγραμμα συντήρησης και απεξάρτησης. (άρθρο 6)

III. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

1. Συμπληρώνονται οι διατάξεις του Κ.Π.Δ., που αναφέρονται στην περάτωση της προανάκρισης και της κύριας ανάκρισης, στη συζήτηση στο ακροατήριο, στη δικαιοδοσία του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου κ.λπ.. (άρθρο 7)

2.α. Προβλέπεται η μετατροπή, σε χρηματικές, των ανεκτέλεστων ποινών φυλάκισης, που έχουν επιβληθεί για πλημμελήματα, με δικαστικές αποφάσεις, και έχουν καταστεί αμετάκλητες πριν από την 1η Ιανουαρίου 1998 χωρίς να έχουν μετατραπεί σε χρηματικές. Προς τούτο, υποβάλλεται σχετική αίτηση του καταδικασθέντος, εντός της οριζόμενης αποκλειστικής προθεσμίας. Μετατροπή της ποινής φυλάκισης αποκλείεται, εάν αυτή έχει περιληφθεί σε συνολική ποινή κάθειρξης, που εξακολουθεί να ισχύει.

β. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την προαναφερόμενη μετατροπή και ορίζεται ότι μετά την υποβολή της αίτησης για τη μετατροπή της ποινής φυλάκισης, δεν επιτρέπεται η άσκηση τακτικού ή έκτακτου ένδικου μέσου κατά της σχετικής καταδικαστικής απόφασης ή η άσκηση αίτησης ακυρώσεως της διαδικασίας ή της απόφασης και εφόσον ασκηθεί, κηρύσσεται απαράδεκτο.

3.α. Επεκτείνεται και στην αναίρεση η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 669 του Κ.Πολ.Δ., που ρυθμίζει θέματα παρέμβασης επαγγελματικών σωματείων εργαζομένων ή εργοδοτών, υπέρ των μελών τους.

β. Τροποποιούνται, επίσης, οι διατάξεις της παρ. 21 του άρθρου 20 του ν. 2738/1999 και παρέχεται η δυνατότητα πρόσληψης στο Δημόσιο και στα νομικά πρόσωπα της

παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994, καθ' υπέρβαση του αριθμού των εκάστοτε προκηρυσσόμενων προς πλήρωση θέσεων και των συζύγων ή τέκνων Ελλήνων πολιτών, που τραυματίζονται σοβαρά, συνεπεία τρομοκρατικής πράξης, η οποία στρεφόταν είτε εναντίον τους, είτε εναντίον άλλων, ανεξάρτητα από την ικανότητά τους προς εργασία και εφόσον πληρούν τις οριζόμενες προϋποθέσεις. (άρθρο 9)

Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

A. Επί του κρατικού προϋπολογισμού

1. Ετήσια δαπάνη από την: i) καταβολή αμοιβών για τη διενέργεια εργαστηριακής εξέτασης ανηλίκων χρηστών ναρκωτικών, προ της επιβολής από το δικαστήριο θεραπευτικών μέτρων, κατά τις διατάξεις του άρθρου 123 του Π.Κ.. (άρθρο 1 παρ. 4)

ii) Ανάθεση της εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης ανηλίκων στους οποίους έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων. (άρθρο 1 παρ. 3)

iii) Διοργάνωση συμβουλευτικών θεραπευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ανήλικους στους οποίους έχουν επιβληθεί θεραπευτικά μέτρα. (άρθρο 1 παρ. 4)

2. Αποτροπή δαπάνης από:

i) τη μείωση κατά τρία (3) έτη (από το 21ο στο 18ο έτος) της ηλικίας, μέχρι την οποία επιβάλλονται σε ανήλικους αναμορφωτικά μέτρα, (άρθρο 1 παρ. 6)

ii) την αύξηση κατά ένα (1) έτος (από το 12ο στο 13ο έτος) της ηλικίας των ανηλίκων μέχρι την οποία δεν καταλογίζονται σε αυτούς αξιόποινες πράξεις. (άρθρο 1 παρ. 7)

iii) τη μείωση του αριθμού ανηλίκων, που καταδικάζονται σε περιορισμό σε ειδικά καταστήματα κράτησης νέων και τον περιορισμό του χρόνου κράτησής τους, λόγω της εισαγόμενης με τις προτεινόμενες διατάξεις ηπιότερης μεταχείρισης αυτών. (άρθρα 1 παρ. 8 και 10)

3. Ενδεχόμενη αποτροπή δαπάνης από την αναστολή σε κάθε περίπτωση της εκτέλεσης ποινής προσώπων που παρακολουθούν εγκεκριμένο θεραπευτικό πρόγραμμα συντήρησης και απεξάρτησης. (άρθρο 6 παρ. 3)

B. Επί του κρατικού προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού του ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. και των λοιπών αναφερόμενων στο άρθρο 4 του ν.663/1977 Φορέων.

Ενδεχόμενη αύξηση εσόδων από:

i) Την αναπροσαρμογή (αύξηση) των ορίων της χρηματικής ποινής που επιβάλλεται στους παραβάτες των διατάξεων των άρθρων 5,6 και 7 του ν. 1729/1987, σε περίπτωση υποτροπής ή ενέργειας κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή με σκοπό την πρόκληση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών από ανηλίκους κ.λπ. (άρθρο 5 παρ. 1)

ii) Τη μετατροπή σε χρηματικές, των ποινών φυλάκισης, που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 1729/1987 και της παρ. 1 του άρθρου 8 (ανεκτέλεστες ποινές φυλάκισης που έχουν επιβληθεί για πλημμελήματα, με δικαστικές αποφάσεις που κατέστησαν αμετάκλητες πριν την 1η Ιανουαρίου 1998).

(άρθρο 5 παρ. 3 και 8 παρ. 1)

Γ. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού των νομικών προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994

Ενδεχόμενη δαπάνη από τυχόν πρόσληψη στο Δημόσιο ή στα ανωτέρω νομικά πρόσωπα συζύγων ή τέκνων Ελλήνων πολιτών, που τραυματίζονται σοβαρά συνεπεία τρομοκρατικής πράξης, καθ' υπέρβαση του προβλεπόμενου από την προκήρυξη αριθμού θέσεων.

(άρθρο 9 παρ. 3)

Δ. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. α' βαθμού και του Ο.Α.Ε.Δ.

Ενδεχόμενη δαπάνη από τη:

- i) διοργάνωση κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ανήλικους στους οποίους έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα,
- ii) φοίτηση των ανωτέρω σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης,
- iii) παρακολούθηση, ομοίως από τους προαναφερομένους, ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής.

(άρθρο 1 παρ. 3)

Ε. Επί του προϋπολογισμού μη κερδοσκοπικών ή κοινωνοφελών νομικών προσώπων (Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ.)

1. Ενδεχόμενη αύξηση εσόδων από την επιβολή σε ανήλικους, με διάταξη του εισαγγελέα, πλην των αναμορφωτικών μέτρων των περιπτώσεων α' - ια' του άρθρου 122 Π.Κ. και της καταβολής χρηματικού ποσού μέχρι 1.000 ευρώ, υπέρ των ανωτέρω φορέων.

(άρθρο 4 παρ. 2)

2. Ενδεχόμενη αποτροπή δαπάνης από την παροχή κοινωνοφελούς εργασίας από ανήλικους στο πλαίσιο των επιβαλλόμενων σε αυτούς αναμορφωτικών μέτρων.

(άρθρο 1 παρ. 3)

Αθήνα, 11 Σεπτεμβρίου 2003

Ο Γενικός Διευθυντής
α.α.

Ελένη Θαλασσινάκη